

Integrale tekst naar het Comburgse handschrift

1. Willem, die vele bouke maecte,
2. Daer hi dicken omme waecte,
3. Hem vernoyde so haerde
4. Dat die avonture van Reynaerde
5. In Dietsche onghemaket bleven
6. - Die Willem niet hevet vulscreven -
7. Dat hi die vijte van Reynaerde soucken
8. Ende hise na den Walschen boucken
9. In Dietsche dus hevet begonnen.
10. God moete ons ziere hulpen jonnen.
11. Nu keert hem daer toe mijn zin
12. Dat ic bidde in dit beghin
13. Beede den dorpren enten doren,
14. Ofte si commen daer si horen
15. Dese rijme ende dese woort,
16. Die hem onnutte sijn ghehoort,
17. Dat sise laten onbescaven.
18. Te vele slachten si den raven,
19. Die emmer es al even malsch.
20. Si maken sulke rijme valsch
21. Daer si niet meer of ne weten
22. Dan ic doe, hoe datsi heeten
23. Die nu in Babilonien leven.
24. Daden si wel, si soudens begheven.
25. Dat en segghic niet dor minen wille :
26. Mijns dichtens ware een ghestille,
27. Ne hads mi eene niet ghebeden
28. Die in groeter hovesscheden
29. Gherne keert hare saken.
30. Soe bat mi dat ic soude maken
31. Dese avontuere van Reynaerde.
32. Al begripic die grongaerde
33. Ende die dorpren ende die doren,
34. Ic wille dat die ghene horen
35. Die gherne pleghen der eeren
36. Ende haren zin daer toe keeren
37. Datsi leven hoofschelike,
38. Sijn si arem, sijn si rike,
39. Diet verstaen met goeden sinne.
40. Nu hoert hoe ic hier beghinne!
41. HET was in eenen tsinxen daghe
42. Dat beede bosch ende haghe
43. Met groenen loveren waren bevaen.
44. Nobel, die coninc, hadde ghedaen
45. Sijn hof crayeren over al
46. Dat hi waende, hadde hijs gheval,
47. Houden ten wel groeten love.

48. Doe quamen tes sconinx hove
49. Alle die diere, groet ende cleene,
50. Sonder vos Reynaert alleene.
51. Hi hadde te hove so vele mesdaen
52. Dat hire niet dorste gaen.
53. Die hem besculdich kent, ontsiet!
54. Also was Reynaerde ghesbiet
55. Ende hier omme scuwedi sconinx hof
56. Daer hi in hadde crancken lof.
57. Doe al dat hof versamet was,
58. Was daer niemen, sonder die das,
59. Hine hadde te claghene over Reynaerde,
60. Den fellen metten grijsen baerde.
61. NU gaet hier up eene claghe.
62. Isingrijn ende sine maghe
63. Ghinghen voer den coninc staen
64. Ysengrijn begonste saen
65. Ende sprac : "Coninc, heere,
66. Dor hu edelheit ende dor hu eere
67. Ende dor recht ende dor ghenade,
68. Ontfaerme hu miere scade
69. Die mi Reynaert heeft ghedaen,
70. Daer ic af dicken hebbe ontfaen
71. Groeten lachter ende verlies.
72. Voer al dandre ontfaerme hu dies
73. Dat hi mijn wijf hevet verhoert
74. Ende mine kindre so mesvoert
75. Dat hise beseekede daer si laghen,
76. Datter twee noint ne saghen
77. Ende si worden staer blent.
78. Nochtan hoendi mi sent :
79. Het was sint so verre comen
80. Datter eenen dach af was ghenomen
81. Ende Reynaerd soude hebben ghedaen
82. Sine onsculde. Ende also saen
83. Also die heleghe waren brocht,
84. Was hi ander sins bedocht
85. Ende ontfoer ons in sine veste.
86. Heere, dit kennen noch die beste
87. Die te hove zijn commen hier.
88. Mi hevet Reynaert, dat felle dier,
89. So vele te leede ghedaen,
90. Ic weet wel al sonder waen,
91. Al ware al tlaken paerkement
92. Datmen maket nu te Ghent,
93. In ne ghescreeft niet daer an.
94. Dies zwijghics nochtan,
95. Ne ware mijns wives lachter
96. Ne mach niet bliven achter,
97. No onversweghen no onghewroken!"

98. Doe Ysengrijn dit hadde ghesproken,
99. Stont up een hondekijn, hiet Cortoys,
100. Ende claghede den coninc in Francsoys
101. Hoet so arem was wijlen eere,
102. Dat alles goets en hadde meere
103. In eenen winter, in eene vorst,
104. Dan alleene eene worst
105. Ende hem Reynaert, die felle man,
106. Die selve worst stal ende nam.
107. Tybeert die cater die wart gram;
108. Aldus hi sine tale began
109. Ende spranc midden in den rinc
110. Ende seide : "Heere coninc,
111. Dor dat ghi Reynaerde zijt onhout,
112. So en es hier jonc no hout,
113. Hine hebbe te wroughene jeghen hu.
114. Dat Cortoys claghet nu,
115. Dats over menich jaer ghesciet.
116. Die worst was mine, al en claghe niet.
117. Ic hadse bi miere lust ghewonnen
118. Daer ic bi nachte quam gheronnen
119. Omme bejach in eene molen,
120. Daer ic die worst in hadde ghestolen
121. Eenen slapenden molen man.
122. Hadder Cortoys yewet an,
123. Dan was bi niemene dan bi mi.
124. Hets recht dat omberecht zi
125. Die claghe die Cortoys doet."
126. Pancer de bever sprac: "Dinct hu goet,
127. Tybeert, datmen die claghe ombeere?
128. Reynaert es een recht mordeneere
129. Ende een trekere ende een dief.
130. Hine heeft oec niemene so lief,
131. No den coninc, minen heere,
132. Hine wilde dat hi lijf ende eere
133. Verlore, mochtire an winnen
134. Een vet morzeel van eere hinnen.
135. Wat sechdi van eere laghe?
136. En dedi ghistren in den daghe
137. Eene die meeste overdaet
138. An Cuwaerde den hase die hier staet,
139. Die noyt eenich dier ghedede?
140. Want hi hem binnen sconinx vrede
141. Ende binnen des coninx gheleede
142. Ghelovede te learne sinen crede
143. Ende soudene maken capelaen.
144. Doe dedine sitten gaen
145. Vaste tusschen sine beene.
146. Doe begonsten si over eene
147. Spellende ende lesen beede

148. Ende lude te zinghene crede.
149. MI gheviel dat ic te dien tijden
150. Ter selver stede soude lijden.
151. Doe hoerdic haerre beeder sanc
152. Ende maecte daer waert minen ganc
153. Met eere arde snelre vaerde.
154. Doe vandic daer meester Reynaerde
155. Die ziere lessen hadde begheven
156. Die hi te voren up hadde gheheven,
157. Ende diende van sinen houden spelen
158. Ende hadde Coewaerde bi der kelen
159. Ende soude hem thoeft af hebben ghenomen,
160. Waer ic hem niet te hulpen comen
161. Bi avontueren in dien stonden.
162. Siet hier noch die verssche wonden
163. Ende die teekine, heere coninc,
164. Die Coewaert van hem ontfinc.
165. Laetti dit bliven onghewroken
166. Dat hu verde dus es te broken,
167. Ghine wreket als huwe mannen wijsen,
168. Men saelt huwen kindren mesprijsen
169. Hier naer over wel menich jaer."
170. "Bi Gode, Pancer, ghi secht waer!",
171. Sprac Ysengrijn daer hi stoet,
172. "Heere, waer Reynaerd doot, het waer ons goet,
173. Also behoude mi God mijn leven.
174. Ne ware, wert hem dit vergheven
175. Hi sal noch hoenen binnen eere maent
176. Sulken dies niet ne bewaent."
177. DOe spranc up Grinbert die das,
178. Die Reynaerts broeder sone was,
179. Met eere verbolghenlike tale :
180. "Heere Ysengrijn, men weet dat wale
181. Ende hets een hout bijspel :
182. Viants mont seit selden wel.
183. Verstaet, neemt miere talen goem :
184. Ic wilde hi hinghe an eenen boem
185. Bi ziere kelen als een dief
186. Die andren heeft ghedaen meest grief.
187. Heere Ysengrijn, wildi angaen
188. Soendinc ende dat ontfaen?"
189. "Daer toe willic helpen gherne."
190. "Mijn oem en saelt hem oec niet wernen
191. Entie meest andren heeft mesdaen,
192. Sal den andren in baten staen
193. Van minen oem ende van hu.
194. Al comt hi niet claghen nu,
195. Ware mijn oem wel te hove
196. Ende stonde in sconinx love,
197. Heere Ysengrijn, als ghi doet,

198. En soude den coninc niet dincken goet
199. Ende ghine bleves heden onbegrepen,
200. Dat ghi sijn vel so hebt ghenepen
201. So dicwile met huwen scerpen tanden,
202. Dat hi niet ne conde ghehanden."
203. Ysengrijn sprac : "Hebdi gheleert
204. An huwen oem dus lieghen apeert?"
205. "In hebbe daer an niet gheloghen.
206. Ghi hebt minen oem bedroghen
207. Arde dicke in menegher wijsen.
208. Ghi mesleettene van den pladijse
209. Die hi hu warp van der kerren,
210. Doe ghi hem volghet van verren
211. Ende ghi die beste pladijse up laset,
212. Daer ghi hu ane hadt versadet.
213. Ghine gaeft hem no goet no quaet,
214. Sonder alleene eenen pladijzen graet
215. Dat ghi hem te jeghen brocht
216. Dor dat ghine niet en mocht.
217. Sint hoendine van eenen bake
218. Die vet was ende van goeder smake
219. Dien ghi leit in huwen muzeele.
220. Doe Reynaert heesschede zijn deele
221. Andwoerdi hem in scerne :
222. 'Hu deel willic hu gheven gherne,
223. Reynaert, scone jonghelinc!
224. Die wisse daer die bake an hinc,
225. Becnause, so es so vet.'
226. Reynaerde waes lettelt te bet
227. Dat hi den goeden bake ghewan
228. In sulker zorghen, dattene een man
229. Vinc ende warpene in sinen zac.
230. Dese pine ende dit onghemac
231. Hevet hi leden dor Ysengrijne
232. Ende ondert waerven meer dan ic hu rijme.
233. GHi heeren, dinct hu dit ghenouch?
234. Nochtan, om meer onghévouch
235. Dat hi claghet om sijn wijf,
236. Die Reynaerde hevet al haer lijf
237. Ghemint, so doet hi hare.
238. Al ne makedent zijt niet mare,
239. Ic dart wel segghen over waer
240. Dat langher es dan VII jaer
241. Dat Reynaert hevet hare trouwe.
242. Om dat Haer Sint, die scone vrouwe,
243. Dor minne ende dor quade zede
244. Reynaert sinen wille dede,
245. Wattan? So was sciene ghenesen.
246. Wat talen mach daer omme wesen?
247. Nu maket heere Cuwaert, die hase,

248. Eene claghe van eere blase.
249. Of hi den credo niet wel en las,
250. Reynaerd, die zijn meester was,
251. Mochte hi sinen clerc niet blauwen?
252. Dat ware onrecht, en trauwen.
253. Cortoys claghet om eene worst
254. Die hi verloes in eene vorst.
255. Die claghe ware bet verholen :
256. Ende hoerdi datso was ghestolen?
257. Male quesite male perdite!
258. Onrecht wert men qualike quite
259. Datmen hevet qualic ghewonnen.
260. Wie sal Reynaerde dat verjonnen
261. Of hi ghestolen goet ghinc an?
262. Niemen die recht versceeden can!
263. REynaert es een gherecht man.
264. Sint dat die coninc sinen ban
265. Hevet gheboden ende sinen vrede,
266. So weetic wel dat hi ne dede
267. Dinc ne gheene dan of hi ware
268. Hermite ofte clusenare.
269. Naest siere huut draecht hi een hare.
270. Binnen desen naesten jare
271. Sone hat hi vleesch, no wilt, no tam.
272. Dat seidi die ghistren danen quam.
273. Malcroys hevet hi begheven,
274. Sinen casteel, ende hevet up heven
275. Eene cluse daer hi leghet in.
276. Ander bejach no ander ghewin,
277. So wanic wel, dat hine hevet
278. Dan karitate diemen hem ghevet.
279. Bleec es hi, ende magher van pinen.
280. Hongher, dorst, scerpe karijnen
281. Doghet hi voer sine zonden
282. Recht te desen selven stonden".
283. DOe Grimbert stont in dese tale,
284. Saghen si van berghe te dale
285. Canticler commen ghevaren
286. Ende brochte up eene bare
287. Eene doode hinne ende hiet Coppe,
288. Die Reynaert hadde bi den croppe
289. Hoeft ende hals af ghebeten.
290. Dit moeste nu de coninc weten.
291. Canteclere quam voer de bare gaende
292. Sine vederen zeere slaende.
293. In weder zijden van der baren
294. Ghinc een hane wijde mare.
295. Die een hane hiet Cantaert,
296. Daer wijlen na gheheeten waert
297. Vrouwe Alenten goeden hane.

298. Die ander hiet, na minen wane,
299. Die goede hane Crayant,
300. Die scoenste hane diemen vant
301. Tusschen Portaengen ende Polane.
302. Elkerlijc van desen hanen
303. Droucht eene berrende stallicht,
304. Dat lanc was ende richt.
305. Daer waren Coppes broeders twee,
306. Die riepen : "O wy ende wee!".
307. Om haerre sustre Coppes doot
308. Dreven si claghe ende jammer groot.
309. Pinte ende Sproete droughen die bare.
310. Hem was te moede zware
311. Van haerre suster die si hadden verloren.
312. Men mocht arde verre horen
313. Haerre tweer carminghe.
314. Dus sijn si comen int ghedinghe.
315. CAnticler spranc in den rijnc
316. Ende seide : "Heere, coninc,
317. Dor God ende dor ghenade,
318. Nu ontfaermet miere scaden
319. Die mi Reynaert heeft ghedaen
320. Ende mine sustren die hier staen
321. Ende seere hebben haren onwille.
322. Ten in gane van aprille,
323. Doe die winter was vergaen,
324. Ende men siet die bloumen staen
325. Over al die velde groene,
326. Doe was ic fier ende coene
327. Van minen groten gheslachte.
328. Ic hadde jongher zonen achte
329. Ende jongher dochtren zevens,
330. Dien wel lusten te levende,
331. Die mi Roede, die vroede,
332. Hadde brocht te dien broede.
333. Si waren alle vet ende staerc
334. Ende ghinghen in een scone paerc,
335. Dat was beloken in eenen muere.
336. Hier binnen stoet eene scuere,
337. Daer vele honden toe hoorden,
338. Datsi menich dier fel scoorden.
339. Dies waren mine kindre onvervaert.
340. Dit benijdde dus Reynaert
341. Dat siere waren so vaste binnen
342. Dat hire ne gheen conste ghewinnen.
343. Hoe dicken ghinc hi om den muere,
344. Want Reynaert, die felle ghebuere,
345. Ende leide om ons sine laghen.
346. Alsene dan die honde saghen,
347. Liepen si na met haerre cracht.

348. Eene waerf wart hi up de gracht
349. Bi avontueren daer belopen,
350. Dat ic hem sach een deel becoepen
351. Sine diefte ende sinen roef,
352. Dat hem die pelse zeere stoef.
353. Nochtan quam hi bi baraten.
354. Dattene God moete verwaten!
355. Doe waer wi zijns langhe quijte.
356. Sint quam hi als een hermiyte,
357. Reynaerd, die mordadeghe dief,
358. Ende brochte mi zeghele ende brief
359. Te lesene, heere coninc,
360. Daer hu seghele ane hinc.
361. DOe ic die letteren began lesen,
362. Dochte mi daer an ghescreven,
363. Dat ghi haddet coninclike
364. Over alle huwen rike
365. Alle dieren gheboden vrede
366. Ende oec allen voghelen mede.
367. Oec brochte hi mi ander niemare
368. Ende seide dat hi ware
369. Een begheven clusenare
370. Ende hi hadde ghedaen vele zware
371. Voer sine zonden meneghe pine.
372. Hi toechde mi palster ende slavine,
373. Die hi brochte van der Elmare,
374. Daer onder eene scerpe hare.
375. Doe sprac hi: 'Heere Cantecler,
376. Nu mooghdi wel vor waert meer
377. Van mi sonder hoede leven.
378. Ic hebbe bi der scole vergheven
379. Al vleesch ende vleesch smout.
380. Ic bem voert meer so hout,
381. Ic moet miere zielen telen.
382. Gode willic hu bevelen.
383. Ic ga daer ic hebbe te doene.
384. Ic hebbe middach ende noene
385. Ende priemen te segghene van den daghe.'
386. Doe nam hi neven eere haghe
387. Sinen wech. Te dien ghesceede
388. Ghinc hi lesen sinen crede.
389. Ic wart blide ende onvervaert
390. Ende ghinc te minen kindren waert
391. Ende was so wel al sonder hoede,
392. Dat ic al met minen broede
393. Sonder zorghe ghinc buten muere.
394. Daer gheviel mi quade avontuere.
395. Want Reynaert, die felle saghe,
396. Was ghecropen dor de haghe
397. Ende hadde ons die porte ondergaen.

398. Doe wart miere kindre saen
399. Een ghepronden hutten ghetale,
400. Dat leide Reynaert in sine male.
401. Quade avontuere mi doe nakede.
402. Want sint dat hise smakede
403. In sinen ghierighen mont,
404. Ne conste ons wachtre no onse hont
405. No bewachten no bescaermen.
406. Heere, dat laet hu ontfaermen.
407. Reynaert leide sine laghe
408. Beede bi nachte ende bi daghe
409. Ende roefde emmer mine kindre.
410. So vele es tghetal mi mindre
411. Dant ghewone was te zine,
412. Dat die XV kindre mine
413. Sijn ghedeghen al tote vieren;
414. So zuver heefse die onghiere
415. Reynaert in sinen mont verslonden.
416. Noch ghistren wert hem metten honden
417. Ontjaghet Coppe, die mare,
418. Die hier leghet up dese bare.
419. Dit claghic hu met groeten zeere.
420. Ontfaremt hu mijns, wel soete heere!"
421. Die coninc sprac : "Grimbeert die das,
422. Hu oem, die clusenare was,
423. Hi hevet ghedaen so goede carine,
424. Levic een jaer, het sal hem scinen.
425. Nu hoert hier, Canticleer,
426. Wat sal der talen meer?
427. Hu dochter leghet al hier versleghen.
428. God moet haerre zielen pleghen.
429. Wine moghense niet langher houden
430. - God moeder al ghewouden -
431. Ende sullen onse vygelyen zinghen.
432. Daer na sullen wise bringhen
433. Den lichame ter eerden met eeren.
434. Dan sullen wi met desen heeren
435. Ons beraden ende bespreken
436. Hoe wi ons best ghewreken
437. An Reynaerde dese moort."
438. Doe hi ghesprac dese woort,
439. Beval hi jonghe ende houden
440. Datsi vygelyen zinghen soudent.
441. DAT hi gheboet was sciere ghedaen.
442. Doe mochtmen horen ane slaen
443. Ende beghinnen harde ho
444. Dat placebo domino
445. Ende die verse die daer toe horen.
446. Ic seit oec in waren worden,
447. Ne ware oec ware ons te lanc,

448. Wie daer der zielen vers zanc
449. Ende wie die zielen lesse las.
450. Doe die vygelyen ghehent was,
451. Doe leidemen Coppen in dat graf,
452. Dat bi engiene ghemaect was,
453. Onder die linde in een gras.
454. Van maerber steene die slecht was,
455. Die letteren diemen daer an sach.
456. Die saerc die daer up lach
457. Dede an tgraf bekinnen
458. Wie daer lach begraven binnen.
459. Dus spraken die bouc stave
460. An den zaerc up den grave :
461. "Hier leghet Coppe begraven,
462. Die so wale conste scraven,
463. Die Reynaert, die vos, verbeet
464. Ende haren gheslachte was te wreet."
465. NU leghet Coppe onder mouden.
466. Die coninc sprac tsinen houden,
467. Datsi hem alle bespraken
468. Hoe si alre best ghewraken
469. Dese groete overdade.
470. Doe waren si alle te rade
471. Datsi daer den coninc rieden,
472. Dat hine dan soude ombieden
473. Dat hi te hove soude comen.
474. No dor scaden no dor vromen
475. Ne lette, hine quame int ghedinghe,
476. Ende men Brune van dien dinghe
477. Die bodscap soude laden.
478. Dies was die coninc sciere beraden,
479. Dat hi dus sprac te Bruun, den beere :
480. "Heere Bruun, dit segghic voer dit heere,
481. Dat ghi dese bodscap doet.
482. Oec biddic hu dat ghi zijt vroet,
483. Dat ghi hu wacht van baraet.
484. Reynaert es fel ende quaet;
485. Hi sal hu smeeken ende lieghen.
486. Mach hi, hi sal hu bedrieghen
487. Met valschen woorden ende met sconen.
488. Mach hi, bi Gode, hi sal hu honen."
489. "Heere," seit hi, "laet hu castyen!
490. So moete mi God vermalendyen
491. Of mi Reynaert so sal honen,
492. Inne saelt hem weder lonen,
493. Dat hijs an den dulsten zi.
494. Nu, ne zorghet niet om mi."
495. Nu neemt hi orlof ende hi sal naken
496. Daer hi zeere sal mesraken.
497. NU es Brune up die vaert

498. Ende hevet in ziere herten onwaert
499. Ende het dochte hem overdaet
500. Dat yement soude sijn so quaet
501. Ende dat hem Reynaert hoenen soude.
502. Dor den keer van eenen woude
503. Quam hi gheloepen dor eene wostine,
504. Daer Reynaert hadde de pade sine
505. Gheslegghen crom ende menichfoude,
506. Also als hi hutten woude
507. Hadde gheloepen om sijn bejach.
508. Beneden der woestinen lach
509. Een berch oech ende lanc.
510. Daer moeste Bruun sinen ganc
511. Te middewaerde over maken,
512. Sal hi te Manpertus gheraken.
513. Reynaerd hadde so menich huus,
514. Maer die casteel Manpertus
515. Dat was die beste van sinen borghen.
516. Daer trac hi in als hi in zorghen
517. Ende in noede was bevaen.
518. Nu es Brune die beere ghegaen
519. Dat hi te Manpertuus es comen.
520. Daer hi de porte hevet vernomen
521. Daer Reynaerd hute plach te gane,
522. Doe ghinc hi voer die barbecane
523. Sitten over sinen staert
524. Ende sprac : "Sidi in huus, Reynaert?
525. Ic bem Bruun, des coninx bode,
526. Die hevet ghezworen bi sinen Gode,
527. Ne comdi niet ten ghedinghe
528. Ende ic hu niet voer mi bringhe
529. Recht te nemene ende te ghevene
530. Ende in vreden voert te levne,
531. Hi doet hu breken ende raden.
532. Reynaerd, doet dat ic hu rade
533. Ende gaet met mi te hove waert."
534. Dit verhoerde al nu Reynaert,
535. Die voer sine poerte lach
536. Daer hi vele te ligghene plach
537. Dor waremhede van der zonnen.
538. Bi der tale die Bruun heeft begonnen
539. Bekenden alte hant Reynaert
540. Ende tart bet te dale waert
541. In sine donckerste hagedochte.
542. Menichfout was sijn ghedochte
543. Hoe hi vonde sulken raet
544. Daer hi Bruun, den fellen vraet,
545. Te scherme mede mochte driven
546. Ende selve bi ziere eeren bliven.
547. DOe sprac Reynaert over lanc :

548. "Huwes goets raets hebbet danc,
549. Heere Bruun, wel soete vrient.
550. Hi hevet hu qualic ghedient
551. Die hu beriet desen ganc
552. Ende hu desen berch lanc
553. Over te loepene dede bestaen.
554. Ic soude te hove sijn ghegaen,
555. Al haddet ghi mi niet gheraden,
556. Maer mi es den buuc so gheladen
557. Ende in so utermaten wijse
558. Met eere vremder nieuwer spise.
559. Ic vruchte in sal niet moghen gaen,
560. Inne mach sitten no ghestaen;
561. Ic bem so utermaten zat."
562. "Reynaert, wat haetstu, wat?"
563. "Heere Brune, ic hat crancke have.
564. Arem man, dan nes gheen grave,
565. Dat mooghdi bi mi wel weten.
566. Wi aerme liede, wi moeten heten,
567. Hadden wijs raet, dat wi node haten.
568. Goeder versscher honich raten
569. Hebbic couver arde groet.
570. Die moetic heten dor den noet,
571. Als ic hel niet mach ghewinnen.
572. Nochtan als icse hebbe binnen,
573. Hebbicker af pine ende onghemac."
574. Dit hoerde Brune ende sprac :
575. "HElpe, lieve vos Reynaert,
576. Hebdi honich dus onwaert?
577. Honich es een soete spijse
578. Die ic voer alle gherechten prijse
579. Ende icse voer alle gherechten minne.
580. Reynaerd, helpt mi, dat ics ghewinne.
581. Edele Reynaert, soete neve,
582. Also langhe als ic sal leven
583. Willic hu daer omme minnen.
584. Reynaerd, helpt mi, dat ics ghewinne."
585. "Ghewinnen? Bruun, ghi hout hu spot!"
586. "In doe, Reynaert, so waer ic zot,
587. Hildic spot met hu, neen ic, niet."
588. Reynaert sprac : "Bruun, mochtij's yet,
589. Of ghi honich moghet heten,
590. Bi huwer trauwen, laet mi weten.
591. Mochtij's yet, ic souts hu saden.
592. Ic saels hu so vele beraden,
593. Ghine hatet niet met hu tienem,
594. Waendic hu hulde daer met verdienen."
595. "Met mi tienem? Hoe mach dat wesen?
596. Reynaert, hout huwen mont van desen
597. Ende sijts seker ende ghewes :

598. Haddic al thonich dat nu es
599. Tusschen hier ende Portegale,
600. Ic haet al up teenen male."
601. REynaerd sprac : "Bruun, wat sechdi?
602. Een dorper, heet Lamfroit, woent hier bi,
603. Hevet honich so vele te waren,
604. Ghine hatet niet in VII jaren.
605. Dat soudic hu gheven in hu ghewout,
606. Heere Brune, wildi mi wesen hout
607. Ende voer mi dinghen te hove."
608. Doe quam Brune ende ghinc gheloven
609. Ende sekerde Reynaerde dat,
610. Wildine honichs maken zat
611. - Des hi cume ombiten sal -
612. Hi wilde wesen over al
613. Ghestade vrient ende goet gheselle.
614. Hier omme louch Reynaert, die felle,
615. Ende sprac : "Bruun, heelt mare,
616. Verghave God dat mi nu ware
617. Also bereet een goet geval,
618. Alse hu dit honich wesen sal,
619. Al wildijs hebben VII hamen."
620. Dese woort sijn hem bequame,
621. Bruun, ende daden hem so sochte.
622. Hi louch dat hi nemmee ne mochte.
623. Doe peinsde Reynaerd daer hi stoet :
624. "Bruun, es mine avonture goet,
625. Ic wane hu daer noch heden laten
626. Daer ghi sult lachen te maten."
627. NA dit peinsen ghinc Reynaert huut
628. Ende sprac al over luut :
629. "Oem Bruun, gheselle, willecome!
630. Het staet so, suldi hebben vrome,
631. Hier ne mach zijn gheen langher staen.
632. Volghet mi ic sal voeren gaen.
633. Wi houden desen crommen pat.
634. Ghi sult noch heden werden zat,
635. Saelt na minen wille gaen.
636. Ghi sult noch heden hebben, sonder waen,
637. Also vele als ghi moghet ghedraghen."
638. Reynaert meende van groten slaghen :
639. Dit was dat hi hem beriet.
640. Die keytijf Bruun ne wiste niet
641. Waer hem Reynaerd die tale keerde,
642. Die hem honich stelen leerde,
643. Dat hi wel seere sal becoepen.
644. Al sprekende quam dus gheloepen
645. Reynaert met sinen gheselle Brune
646. Tote Lamfroits bi den tune.
647. Wildi horen van Lamfreyde?

648. Dat waer was, eist somen mi seide,
649. Een temmerman van goeden love
650. Ende hadde bi sinen hove
651. Eene eecke brocht huten woude
652. Die hi ontwee clieven soude
653. Ende hadde twee wegghen daer in gheslegghen,
654. Also temmermans noch pleghen.
655. Die eecke was ontdaen wel wijde.
656. Des was Reynaert arde blide.
657. Te Brunen sprac hi ende louch :
658. "Siet hier hu grote ghevouch,
659. Brune, ende nemet wel goem.
660. Hier in desen selven boem
661. Es honichs utermaten vele.
662. Prouft of ghijs in huwe kele
663. Ende in huwen buuc moghet bringhen.
664. Nochtan suldi hu selven dwinghen :
665. Al dincket hu goet die honich raten,
666. Hetet te zeden ende te maten,
667. Dat ghi hu selven niet verdervet.
668. Ic ware ontheert ende onthervet,
669. Wel soete oem, mesquame hu yet."
670. Brune sprac : "Reynaert, ne sorghet niet.
671. Waendi dat ic bem onvroet?
672. Mate es tallen spele goet."
673. "Ghi secht waer," sprac Reynaerd,
674. "Waer omme bem ic oec vervaert?
675. Gaet toe ende crupet daer in."
676. Reynaert peinsde om zijn ghewin
677. Ende Brune liet hem so verdoren,
678. Dat hi thoeft over die horen
679. Ende die twee voerdere voete in stac
680. Ende Reynaert poghede dat hi brac
681. Die wegghen beede huter eecken.
682. Die daer te voren ghinc so smeeken,
683. Bruun, bleef ghevanghen in den boem.
684. Nu hevet de neve sinen oem
685. In boesheden bracht met sulker achte,
686. Dat hi met liste no met crachte
687. In gheere wijs ne can ontgaen
688. Ende biden hoofde staet ghevaen.
689. Wat raeddi Brunen te doene?
690. Dat hi was sterc ende coene
691. Sal hem niet ghehelpen moghen.
692. Hi sach wel hi was bedroghen.
693. Hi began briesschen ende dulen.
694. Hi was ghegrepen bi zier mulen
695. So vaste ende bi den voeten voren :
696. Al dat hi pijnde was verloren.
697. Hine waende nemmermeer ontgaen.

698. Van verre was Reynaert ghestaen
699. Ende sach commen Lamfreyde,
700. Die up sinen hals brochte beide
701. Een scaerpe haex ende eene baerde.
702. Hier mooghdi horen van Reynaerde
703. Hoe hi sinen oem ghinc rampineeren :
704. "Oem Brune, vaste gaet mineeren!
705. Hier comt Lamfroyt ende sal hu scijncken.
706. Haddi gheten, so souddi drincken!"
707. NA der talen so ghinc Reynaert
708. Weder te sinen casteele waert
709. Sonder orlof, ende mettien
710. Hevet Lamfroyt den beere versien
711. Ende vernam dat hi was ghevaen.
712. Doe ne was daer gheen langher staen.
713. Hi liep wech metter haest
714. Daer hi die hulpe wiste naest,
715. Daer dat naeste dorp stont
716. Ende dede hem allen cont
717. Dat daer stont ghevaen een beere.
718. Doe volchde hem een mekel heere :
719. Int dorp ne bleef man no wijf.
720. Den beere te nemene sijn lijf,
721. Liept al dat loepen mochte.
722. Sulc was die eenen bessem brochte,
723. Sulc eenen vleghel, sulc een rake,
724. Sulc quam gheloopen met eenen stake,
725. So si quamen van haren werke.
726. Selve die pape van der kerke
727. Brochte eenen cruus staf,
728. Die hem de coster noede gaf.
729. Die coster drouch eene vane
730. Mede te stekene ende te slane.
731. Des spapen wijf, vrouwe Julocke,
732. Quam gheloopen met haren rocke
733. Daer so omme hadde ghesponnen.
734. Voer hem allen quam gheronnen
735. Lamfroyt met eere scerper haex.
736. Al hadde Brune lettelt ghemaex,
737. Hi ontsach meer ongheval
738. Ende sette al jeghen al.
739. DOe hi dat gheruchte hoorde,
740. Hi spranc up so dat hem scorde
741. Van sinen aensichte al die huut.
742. Al brochte Brune dat hoeft huut
743. Met aerbeide ende met pinen,
744. Nochtan liet hi daer van den zinen
745. Eene oere ende beede sine lier.
746. Nye maecte God so leelic dier.
747. Hoe mochte hi zeerre sijn mesrocht.

748. Al haddi thoeft hute brocht,
749. Eer hi die voete conde ghewinnen,
750. Blever alle die claeuwen binnen
751. Ende sine twee anscoen beede.
752. Dus gherochte hi huut met leede.
753. Hoe mochte hi zijn ontheert meer?
754. Die voete waren hem so zeer,
755. Dat hi tloepen niet conste ghedoghen.
756. Dat bloet liep hem over die hoghen,
757. Dat hi niet wel conste ghesien.
758. Hine dorste bliven no vlien.
759. Hi sach suut onder die zonne
760. Lamfroyt commen gheronnen;
761. Daer na die priester, die heere.
762. Hi quam gheloepen vele zeere;
763. Daer na die coster metter vane,
764. Daer na alle die prochiane,
765. Die houde lieden metten jonghen.
766. Daer na quam up haren stap ghespronghen
767. Sulke quene die van houden
768. Cume eenen tant hadde behouden.
769. Wie so wille, wachte hem dies :
770. Die scade hevet of verlies
771. Ende groet ongheval,
772. Over hem so willet al.
773. Dit sceen arem man Brunen wel.
774. Sulc dreechdem nu an sijn vel
775. Die des ghesweghen hadde stille,
776. Hadde Bruun ghestaen tsinen wille.
777. Dit was beneden eere riviere,
778. DAT Brune, onsalichst alre diere,
779. Van meneghen dorper was beringhet.
780. Doe was daer lettel ghedinghet.
781. Hem naecte groet onghemac :
782. Die een slouch, die ander stac,
783. Die een slouch, die ander warp.
784. Lamfroyt was hem alre scaerpst.
785. Een hiet Lottram Lanc Voet.
786. Hi drouch eenen verboerden cloet
787. Ende stacken emmer na dat hoghe.
788. Vrouwe Vulmaerte, scerpe loghe
789. Ghinckene koken met eenen stave.
790. Abelquac ende mijn vrouwe Bave
791. Laghen beede onder die voete
792. Ende streden beede om eene cloete.
793. Ludmoer metter Langher Nese
794. Drouch eenen loedwapper an een pese
795. Ende ghincker met al omme zwinghen.
796. Ludolf metten Crommen Vingheren
797. Dede hem alles te voren,

798. Want hi was best gheboren,
799. Sonder Lamfroy alleene.
800. Hughelijc metten Crommen Beene
801. Was zijn vader, dat weet men wale,
802. Ende was gheboren van Abscale
803. Ende was sone vrouwe Ogernen,
804. Eens hout makigghe van lanternen.
805. ANder wijf ende ander man,
806. Meer dan ic ghenomen can,
807. Daden Brunen groet onghemac
808. So dat hem zijn bloet huut lac.
809. Brune ontfinc al sulc payment
810. Als hem elc gaf daer omtrent.
811. Die pape liet den cruus staf
812. Ghestichte slaen, slach in slach,
813. Ende die coster metter vane
814. Ghinc hem vastelike ane.
815. Lamfroyt quam ter selver wijlen
816. Met eere scerper bijlen
817. Ende slouchene tusschen hals ende hoeft,
818. Dat Brune wart zeere verdoeft,
819. Dat hi verspranc vanden slaghe
820. Tusschen der riviere enter haghe
821. In eenen trop van houden wiven
822. Ende warper een ghetal van viven
823. In die riviere die daer liep,
824. Die wel wijt was ende diep.
825. Des papen wijf wasser eene.
826. Des was spapen bliscap cleene.
827. Doe hi zijn wijf sach in die vliet,
828. Doene luste hem langher niet
829. Bruun te stekene no te slane.
830. Hi riep : "Siet, edele prochiane,
831. Ghindre vloot vrouwe Julocke
832. Beede met spillen ende met rocke.
833. Nu toe, die haer helpen mach.
834. Ic gheve hem jaer ende dach
835. Vul pardoen ende aflaet
836. Van alre sondeliker daet."
837. BEede man ende wijf
838. Lieten den aermen keytijf
839. Brune ligghen over doot
840. Ende ghinghen daer die pape gheboot
841. Beede met stringhen ende met haken.
842. Die wijle datsi die vrouwe huut traken,
843. So quam Brune in die riviere
844. Ende ontsam hem allen sciene.
845. Die dorperen waren alle gram :
846. Si sughen dat hem Brune ontsam,
847. Datsi hem niet mochten volghen.

848. Upt touver stonden si verbolghen
849. Ende ghinghen na hem rampineren.
850. Bruun die lach in die ryviere
851. Daer hi vant den meesten stroem.
852. Al dryvende bat hi dat God den boem
853. Moeste verdrouven ende verwaten
854. Daer hi zijn hoere in hadde ghelaten
855. Ende beede sine lier.
856. Voert vloucte hi dat felle dier,
857. Den boesen vos Reynaerde,
858. Diene met sinen brunen baerde,
859. So diepe in die eecke dede crupen.
860. Daer na Lamfroyt van der stupen
861. Daer hi hem so leede dede.
862. In aldustanen ghebede
863. Lach Brune also langhe wijle,
864. Dat hi wel een halve mile
865. Van der stede was ghedreven
866. Daer die dorpers waren bleven.
867. Hi was verpijnet ende moede
868. Ende onder commen van den bloede,
869. So dat hi hadde crancke vaert.
870. Doe zwam hi te lande waert
871. Ende croep ligghen in dat hoever.
872. Ghine saghet noint droever
873. Gheen dier no gheenen man.
874. Hi lach jammerlic ende stan
875. Ende slouch met beede sinen lancken.
876. Des mochte hi al Reynaerde dancken.
877. NU hoert wat Reynaert heeft ghedaen!
878. Hi hadde een vet hoen ghevaen
879. Bi Lamfroyts an der heyden,
880. Eer hi danen was versceiden.
881. Hi hadt up eenen berch ghedreghen
882. Verre huut allen wegghen,
883. Daer het eenlic was ghenouch.
884. Dat was wel zijn ghevouch.
885. Dor dat daer was niemens ganc
886. Ende hi dor niemens bedwanc
887. Sine proye dorste rumen.
888. Doe hi dat hoen toten plumen
889. Hadde gheleit in sine male,
890. Doe ghinc hi neder te dale
891. Eenen verholenliken pat.
892. Hi was utermaten zat.
893. Dat weder was scone ende heet.
894. Hi hadde gheloepen dat hem dat zweet
895. Neder liep neven die liere.
896. Daer omme liep hi ter riviere,
897. Dor dat hi hem vercoelen soude.

898. In bliscap arde menichfoude
899. Was sijn herte doe bevaen.
900. Hi hoppede wel, al sonder waen,
901. Dat Lamfroyt hadde den beere verslegghen
902. Ende hine thuus waert hadde ghedreghen.
903. Doe sprac hi : "Hets mi wel ghevaren.
904. Die mi te hove meest soude daren,
905. Die hebbic doot in desen daghe.
906. Nochtan wanic sonder claghe
907. Ende sonder wanconst bliven.
908. Ic mach te rechte bliscap driven."
909. DOe Reynaert was in dese tale,
910. Sach hi neder waert te dale
911. Ende vernam Bruun daer hi lach.
912. Enten eersten als hine sach,
913. Hadde hijs rauwe ende toren.
914. Daer die bliscap was te voren
915. Daer lach in thoren ende nijt
916. Ende sprac : "Vermalendijt,
917. Lamfroyt, moet dijn herte sijn!
918. Du best dulre dan een zwijn!
919. Lamfroyt, ergher puten sone,
920. Lettel eeren bestu ghewone.
921. Hoe es di dese beere ontgaen,
922. Die di te voren was ghevaen?
923. Hoe menich morseel leghet der an,
924. Dat gherne hetet menich man.
925. O wy, Lamfroyt, verscroven druut,
926. Hoe rikelike een beere huut
927. Heefstu heden verloren,
928. Die di ghewonnen was te voren!"
929. Dit scelden hevet Reynaert ghelaten
930. Ende ghinc neder bi der straten
931. Dor te siene hoet Bruun stoet.
932. Doe hine sach ligghen al een bloet
933. Ende ziec ende onghesont
934. Den aermen beere, te dier stont,
935. Dat sach Reynaert arde gherne.
936. Doe bescalt hine te sinen scherme :
937. "Siere, priester, dieu vo saut.
938. Kendi Reynaert, den rybaut?
939. Wildine scauwen, so siettene hier.
940. Den roden scalc, den fellen ghier.
941. Seght mi priester, soete vrient,
942. Biden Heere dien ghi dient,
943. In wat ordinen wildi hu doen,
944. Dat ghi draghen roeden capproen?
945. So weder sidi abd so pryhore?
946. Hi ghinc hu arde na den hore
947. Die hu dese crune hevet bescoren.

948. Ghi hebt huwen top verloren.
949. Ghi hebt hu anscoen af ghedaen.
950. Ic wane ghi wilt zinghen gaen
951. Van huwen complete dat ghetijde.
952. Dit hoerde Brune ende wert omblijde,
953. Want hine const doe niet ghewreken.
954. Hem so dochte sijn herte breken
955. Ende slouch weder in die riviere.
956. Hine wilde van den fellen diere
957. Nemmeer hoeren die tale.
958. Hi liet hem neder daer te dale
959. Metten strome dryven te hant
960. Ende ghinc ligghen up dat zant.
961. HOe sal nu Brune te hove comen?
962. Al mocht hem al de weerelt vromen,
963. Hine ghinghe niet over sine voete.
964. Hi was ghenoopt so onsoete
965. In die eecke, daer hi te voren
966. Van twee voeten hadde verloren
967. Alle die claeuwen ende dat vel.
968. Hine conste niet ghepeinsen wel
969. Hoe hi best ten coninc gaet.
970. Nu hoert, hoe hi die vaert bestaet.
971. Hi zat over sine hamen
972. Ende began met groter scamen
973. Rutsen over sinen staert.
974. Ende als hi dus moede waert,
975. So wentelde hi dan eene wile.
976. Dus dreef hi meer dan eene mile
977. Eer hi tes coninx hove quam.
978. Doemen Brune vernam
979. In derre wijs van verren comen,
980. Wart ghetwifelt van hem zomen
981. Wat daer quam ghewentelt zoe.
982. Dien coninc wart de herte onvroe,
983. Die Brune bekende te hant,
984. Ende seide : "Dit es mijn serjant,
985. Brunen. Hem es dat hoeft so roet.
986. Hi es ghewont toter doot.
987. Ay God, wie heeftene so mesmaect?"
988. Binnen desen so was Brune ghenaeft
989. Dat hi den coninc claghen mochte.
990. Hi stan ende versuchte onzochte
991. Ende sprac : "Coninc, edel heere,
992. Wreket mi dor hu selves eere
993. Over Reynaerde, dat felle dier,
994. Die mi mine scone lier
995. Met ziere lust verliesen dede
996. Ende daer toe mine hoeren mede
997. Ende hevet mi ghemaect als ghi siet."

998. Die coninc sprac : "Of ic dit niet
999. Ne wreke, so moetic zijn verdoomt!"
1000. Ende hier na so hevet hi ghenoomt
1001. Alle die hoechste bi namen
1002. Ende ontboet datsi quamen
1003. Alle gader an sinen raet.
1004. Doe rieden si hoe dese daet
1005. Best werde gherecht tes conincs eere.
1006. Doe rieden die meeste heeren
1007. Dat menne twee waerven daghen soude,
1008. Reynaerde, of die coninc woude,
1009. Ende horen tale ende weder tale.
1010. Oec seiden si, si wilden wale
1011. Dat Tybeert, die cater, van desen
1012. Tote Reynaerde bode soude wesen.
1013. Al ware hi cranc, hi ware vroet.
1014. Dese raet dinct den coninc goet.
1015. DOe sprac die coninc : "Heere Tybeert,
1016. Gaet wech. Eer ghi weder keert,
1017. Besiet dat Reynaert met hu come.
1018. Dese heeren segghen some,
1019. Al es Reynaert andren dieren fel,
1020. Hi gheloevet hu so wel,
1021. Dat hi gherne doet huwen raet.
1022. Ne comt hi niet, hets hem quaet.
1023. Men salne drie waerven daghen
1024. Te lachtre alle sinen maghen.
1025. Gaet Tybeert, dit secht hem."
1026. "Ay heere," sprac Tybeert, "ic bem
1027. Een arem wicht, een cleene dier.
1028. Heere Brune, die staerc was ende fier,
1029. Ne conste Reynaert niet ghewinnen.
1030. In welker wijs salics beghinnen?"
1031. Doe sprac die coninc : "Heere Tybeert,
1032. Ghi zijt wijs ende wel gheleert,
1033. Al sidi niet groet. Nochtan,
1034. Hets menich die met luste can
1035. Dat werken ende met goeden rade,
1036. Dat hi met crachte niet ne dade.
1037. Gaet, doet sciere mijn ghebod."
1038. Tybeert sprac : "Nu helpe mi God,
1039. Dat het mi moete wel vergaen.
1040. Ic sal eene vaert bestaen
1041. Die mi doet zwaer in minen moet.
1042. God ghevere mi af al goet."
1043. NU moet Tybeert doen die vaert,
1044. Die zeere es drouve ende vervaert.
1045. Ende als hi up den wech quam,
1046. Sach hi van verren ende vernam
1047. Sente Martins voghel ende quam ghevloghen.

1048. Doe wart Tybeert vroe ende in hoghen
1049. Ende riep an Sente Martins voghel :
1050. "Nu vliech te miere rechter hant."
1051. Die voghel vloech daer hi vant
1052. Een haghe daer hi in wilde lijden
1053. Ende vloech Tybeert ter luchter zijden.
1054. Dit teekin ende dit ghemoet
1055. Dochte Tybeert niet wesen goet.
1056. Hadde hi ghesien den voghel lijden
1057. Scone ter rechter zijden,
1058. So waende hi hebben goet gheval.
1059. Nu was hi dies onthopet al.
1060. Nochtan maecte hi hem selven moet
1061. Ende gheliet hem, als menich doet,
1062. Bet dan hem te moede was.
1063. Dus liep hi henen sinen pas,
1064. Tes hi quam te Manpertus
1065. Ende vant Reynaerde in zijn huus
1066. Alleene staen, verweendelike.
1067. Tybeert sprac : "God, die rike,
1068. Moete hu goeden avont gheven.
1069. Die coninc dreecht hu an hu leven,
1070. Ne comdi niet te hove met mi."
1071. Reynaert sprac : "Tybeert, helet vry,
1072. Neve, ghi zijt mi willecome!
1073. God gheve hu eere ende vrome.
1074. Bi Gode, dat jan ik hu wale."
1075. Wat coste Reynaerde scone tale.
1076. Al seghet sine tonghe wale,
1077. Sine herte die es binnen fel!
1078. Dit wert Tybeerde ghetoghet wel
1079. Eer die lijne wert ghelesen
1080. Ten hende. Ende met desen
1081. Sprac Reynaert : "Neve, ic wille dat ghi
1082. Tavont herberghe hebt met mi
1083. Ende morghen willen wi metten daghe
1084. Te hove waert sonder saghe.
1085. In hebbe oec onder alle mine maghe
1086. Niement, Tybeert, daer ic mi nu
1087. Bet up verlate dan up hu.
1088. Hier was commen Bruun, de braet.
1089. Hi toechde mi so fel ghelaet
1090. Ende dochte mi so over staerc,
1091. Dat ic omme duserent maerc
1092. Den wech met hem niet hadde bestaen.
1093. Dat sal ic met hu, al sonder waen,
1094. Maerghin metter dagheraet."
1095. Tybeert sprac : "Hets beteren raet
1096. Ende het dinct mi beter ghedaen
1097. Dat wi nochtavont te hove gaen

1098. Dan wi tote morghin beiden.
1099. Die mane scijnet an der heiden
1100. Also claer also die dach.
1101. Ic wane, niemen ne sach
1102. Beter tijt tote onser vaert."
1103. "Neen, lieve neve," sprac Reynaert,
1104. "Sulc mochte ons daer ghemoeten,
1105. Hi soude ons queden ende groeten
1106. Die ons nemmermee dade goet,
1107. Quame hi snachts in ons ghemoet.
1108. Ghi moet herberghen tavont met mi."
1109. Tybeert sprac : "Wat souden wy
1110. Eten, Reynaert, of ic hier bleve?"
1111. "Daer omme zorghe ic, lieve neve.
1112. Hier es der spijsen quaden tijt.
1113. Ghi mocht heten, begheerdijt,
1114. Een stic van eere honich raten,
1115. Die bequamelic es utermaten.
1116. Wat sechdi, moochdi shonichs yet?"
1117. Tybeert sprac : "Mine roukes niet.
1118. Reynaert hebdi niet in huus?
1119. Gavedi mi eene vette muus,
1120. Daer mede lietic hu ghewaert."
1121. "Eene vette muus," sprac Reynaert,
1122. "Soete Tybeert, wat secht di?
1123. Hier woent noch een pape bi,
1124. Een scuere staet noch an sijn huus,
1125. Daer in es meneghe vette muus.
1126. Ic waense niet ghedroughe een waghén,
1127. So dicken hoere ic den pape claghen
1128. Dat sine dryven huten huuse."
1129. "Reynaert, zijn daer so vette muse?
1130. Verghave God, waer ic nu daer."
1131. "Tybeert," seit hi, "sechdi waer?
1132. Wildi muse?" "Of icse wille!
1133. Reynaert, doet dies een ghestille.
1134. Ic minne muse voer alle saken.
1135. Weetti niet dat muse smaken
1136. Bet dan eenich venisoen?
1137. Wildi minen wille doen
1138. Dat ghi mi leet daer si zijn,
1139. Daer mede mochti die hulde mijn
1140. Hebben, al haddi minen vadre
1141. Doot ende mijn gheslachte al gadre."
1142. REynaert sprac : "Neve, houddi hu spot?"
1143. "Neenic, Reynaert, also helpe mi God."
1144. "Weet God, Tybeert, wistic dat,
1145. Ghi soutter sijn nochtavont sat."
1146. "Sat, Reynaert? Dat ware vele."
1147. "Tybeert, dat sechdi thuwen spele."

1148. "In doe, Reynaert, bi miere wet.
1149. Haddic een muus ende waer so vet,
1150. In gaefse niet omme eenen busant."
1151. "Tybeert, gaet met mi te hant.
1152. Ic leede hu daer ter selver stat
1153. Daer icker hu sal maken zat,
1154. Eer ic nemmermeer van hu sceede."
1155. "Ja ic, Reynaert, up die gheleede
1156. Ghinghe ic met hu te Mompelier."
1157. "So gaen wi dan, wi sijn hier
1158. Al te langhe", sprac Reynaert.
1159. Doe so namen si up die vaert.
1160. Tybeert ende sijn oem Reynaert
1161. Ende liepen daer si loepen wilden
1162. Datsi nye toghel up hilden,
1163. Eer si quamen tes papen scuere,
1164. Die met eenen erdinen muere
1165. Al omme ende omme was beloken,
1166. Daer Reynaert in was te broken
1167. Des ander daghes daer te voren
1168. Doe die pape hadde verloren
1169. Eenen hane die hi hem nam.
1170. Hier omme was tornich ende gram
1171. Des papen sone Martinet
1172. Ende hadde voer dat gat gheset
1173. Een strec den vos mede te vane.
1174. Dus gherne wrake hi den hane.
1175. Dit wiste Reynaert, dat felle dier,
1176. Ende sprac : "Neve Tybeert, hier,
1177. Crupet in dit selve gat.
1178. Ne weset traghe no lat.
1179. Gaet al omme ende omme gripen.
1180. Hoert hoe die muse pipen!
1181. Keert weder huut als ghi zijt sat.
1182. Ic sal hier bliven voer dit gat
1183. Ende sal hu hier buten beiden.
1184. Wine moghen niet tavont sceiden.
1185. Morghin gaen wi te hove waert.
1186. Tybeert siet dat ghi niet en spaert.
1187. Gaet heten ende laet ons keeren
1188. Te miere herberghen met eeren.
1189. Mijn wijf sal ons wel ontfaen."
1190. "Willic te desen gate in gaen?
1191. Wat sechdi, Reynaert, eist hu raet?
1192. Die papen connen vele baraet,
1193. Ic besteecse arde noode."
1194. "O wy, Tybeert, twi sisi bloode?
1195. Wanen quam huwer herten desen wanc?"
1196. Tybeert scaemde hem ende spranc
1197. Daer hi vant groet ongherec,

1198. Want eer hijt wiste, was hem een strec
1199. Omme sinen hals arde vast.
1200. Dus hoende Reynaert sinen gast.
1201. Also Tybeert gheware wart
1202. Des strecs, wart hi vervaert
1203. Ende spranc voert. Dat strec liep toe.
1204. Tybeert moeste roupen doe
1205. Ende wroughede hem selven dor den noot.
1206. Hi made eene gheroup so groot
1207. Met eenen jammerliken ghelate,
1208. Dat Reynaert hoerde up der strate,
1209. Buten, daer hi alleene stoet,
1210. Ende riep : "Vindise goet,
1211. Die muse, Tybeert, ende vet?
1212. Wiste nu dat Martinet,
1213. Dat ghi ter taflen satet
1214. Ende dit wiltbraet dus hatet,
1215. Dat ghi verteert in weet hoe,
1216. Hi sauder hu saeuse maken toe.
1217. So hovesch een cnappe es Martinet!
1218. Tybeert, ghi singhet in lanc so bet.
1219. Pleecht men tes coninx hove des?
1220. Verghave God, die gheweldich es,
1221. Dat, Tybeert, daer met hu ware
1222. Ysingrijn, die mordenare,
1223. In sulker bliscap als ghi zijt!"
1224. Dus heeft Reynaert groot delijft
1225. Dor Tybeerts ongheval.
1226. Ende Tybeert stont ende ghal
1227. So lude dat Martinet ontspranc.
1228. Martinet riep : "Ha ha, God danc!
1229. Ter goeder tijt heeft nu ghestaen
1230. Mijn strec. Ic hebber met ghevaen
1231. Den hoenre dief, na minen wane.
1232. Nu toe, ghelden wi hem den hane!"
1233. MEt desen wart hi toten viere
1234. Ende ontstac eenen stroe wisch sciere
1235. Ende wecte moedre ende vadre
1236. Ende die kindre alle gadre
1237. Ende riep : "Nu toe, hi es ghevaen!"
1238. Doe mochtmen sien porren saen
1239. Alle die in dien huus waren.
1240. Selve die pape ne wilde niet sparen,
1241. Quam hute sinen bedde, moeder naect.
1242. Martinet hi was gheraect
1243. Tote Tybeert ende riep : "Hijs hier!"
1244. Die pape spranc an dat vier
1245. Ende ghegreep zijns wijfs rocke.
1246. Een offer keersse nam vrouwe Julocke
1247. Ende ontstacse metter haest.

1248. Die pape liep Tybeert naest
1249. Ende ghincken metten rocke slaen.
1250. Doe moeste Tybeert daer ontfaen
1251. Wel meneghen slach, al in een.
1252. Die pape stont, als hem wel sceen,
1253. Al naect ende slouch slach in slach
1254. Up Tybeert die voer hem lach.
1255. Daer ne spaerdene haer ne gheen.
1256. Martinet ghegreep eenen steen
1257. Ende warp Tybeert een hoghe huut.
1258. Die pape stont al bloeter huut
1259. Ende hief up eenen groeten slach.
1260. Alse Tybeert dat ghesach,
1261. Dat hi emmer sterven soude,
1262. Doe dedi een deel als die boude,
1263. Dat dien pape verghinc te scanden.
1264. Beede met claeuwen ende met tanden
1265. Dedi hem pant, alsoet wel scheen,
1266. Ende spranc dien pape tusschen die been
1267. In die burse al sonder naet,
1268. Daermen dien beyaert mede slaet.
1269. Dat dinc viel neder up den vloer.
1270. Die vrouwe was zeerich ende zwoer,
1271. Bi der zielen van haren vader,
1272. Sine wilde wel om al gader
1273. Die offerande van eenen jare,
1274. Dat niet den pape ghevallen ware
1275. Dit vernoy ende dese scame.
1276. So sprac : "Int sleets duvels name
1277. Moete dit strec sijn gheset.
1278. Siet, lieve neve Martinet :
1279. Dit was van huwes vader ghewande.
1280. Siet hier mijn scade ende mijn scande
1281. Emmermeer voert in allen stonden.
1282. Al ghenase hi van der wonden,
1283. Hi blivet den soeten spele mat."
1284. Reynaert stont noch doe voer tgat.
1285. DOe hi dese tale hoerde,
1286. Hi louch dat hem bachten scorde
1287. Ende hem crakede die taverne.
1288. Doe sprac hi te sinen scherme :
1289. "Swijghet, Julocke, soete vrouwe,
1290. Ende laet zjncken desen rauwe
1291. Ende laet bliven huwen toren!
1292. Wattan, al hevet hu heere verloren
1293. Een en van den clippelen zinen,
1294. Al te min so sal hi pinen!
1295. Laet bliven dese tale achtre!
1296. Gheneset de pape, en es gheen lachtre
1297. Dat hi ludet met eere clocken!"

1298. Dus troeste Reynaert vrouwe Ju Locken,
1299. Die haer arde zeere mesliet.
1300. Die pape mochte langher niet
1301. Ghestaen; hi viel in ommacht.
1302. Doe hiefsene up met haerre cracht
1303. Ende drouchene recht te bedde waert.
1304. Hier binnen keerde Reynaert
1305. Alleene ter herberghen waert
1306. Ende liet Tybeert zeere vervaert
1307. Ende in zorgen van der doot.
1308. Al was Tybeerts zorghe groet,
1309. Doe hise alle onledich sach
1310. Over dien pape die daer lach
1311. Ghewont, doe ghinc hi hem pinen
1312. So dat hi metten tanden zine
1313. Die pese midden beet ontwee.
1314. Doe ne wildi letten nemmee
1315. Ende spranc weder hute ten gate
1316. Ende dede hem up die rechte strate
1317. Die tes conincx waert ghelach.
1318. Eer hi daer quam so waest dach
1319. Ende die zonne begonste rijzen.
1320. In eens arems ziecs wijsen
1321. Quam Tybeert in thof gheronnen,
1322. Die tes papen hadde ghewonnen
1323. Dat hi langhe claghen mach.
1324. Alse die coninc dit versach,
1325. Dat hi hadde dat hoeghe verloren,
1326. Doe mochtmen vreeselike horen
1327. Den coninc dreeghen den dief Reynaert.
1328. Die coninc doe niet langher ne spaert,
1329. Hine riep sine baroene te rade
1330. Ende vraechde wat hi best dade
1331. Jeghen Reynaerts overdaet.
1332. Doe wart ghindre menich raet
1333. Hoemen Reynaert ter redenen brochte,
1334. Die dese overdaet wrochte.
1335. DOe sprac Grimbeert die das,
1336. Die Reynaerts broeder sone was :
1337. "Ghi heeren, ghi hebt meneghen raet.
1338. Al ware mijn oem noch also quaet,
1339. Salmen vry recht voert draghen :
1340. Men salne drie waerven daghen,
1341. Alsomen doet eenen vryen man.
1342. Ende en comt hi niet dan,
1343. So es hi sculdich alre dinc
1344. Daer hi af voer den coninc
1345. Van desen heeren es beclaghet."
1346. "Wie wildi, Grimbeert, dattene daghet?"
1347. Sprac de coninc, "Wie es hier

1348. Die sijn hoeghe ofte sijn lier
1349. Wille setten in avontueren
1350. Omme eene felle creatuere?
1351. Ic wane hier niemene en es so zot."
1352. Grimbeert sprac : "So helpe mi God.
1353. Siet mi hier, ic bem so coene
1354. Dat ic wel dar bestaen te doene
1355. Dese bodscap, ghebiedijt."
1356. "Grimbeert, gaet wech, ende zijt
1357. Vroet ende wacht hu jeghen mesval."
1358. Grimbert sprac : "Coninc, heere, ic sal."
1359. DUs gaet Grimbeert te Manpertuus.
1360. Als hire quam, vant hi in huus
1361. Sinen oem ende vrouwe Ermelijnen,
1362. Die bi haren welpekijnen
1363. Laghen in die hagedochte.
1364. Ende ten eersten dat Grimbeert mochte,
1365. Groette hi sinen oem ende ziere moyen.
1366. Hi sprac : "En sal hu niet vernoyen
1367. Des onrechts daer ghi in zijt?
1368. Dincket hu noch niet wesen tijt
1369. Dat ghi treect, oem Reynaert,
1370. Tote des conincs hove waert,
1371. Daer ghi wel zeere zijt beclaghet?
1372. Ghi zijt III waerven ghedaghet.
1373. Vermerrendi maerghin den dach,
1374. So zorghic dat hu ne mach
1375. Negheene ghenade nie ghescien.
1376. Ghi sult in den derden daghe sien
1377. Huwen casteel bestormen, Manpertuus.
1378. Ghi sult gherecht sien voer hu huus
1379. Eene galghe ofte een rat.
1380. Over waer segghic hu dat :
1381. Beede hu kindre ende hu wijf
1382. Sullen verliesen haer lijf
1383. Lachterlike, al sonder waen.
1384. Ghine moghet selve niet ontgaen.
1385. Daer omme es hu de beste raet,
1386. Dat ghi met mi te hove gaet.
1387. Hets messelic hoet ghevallen mach...
1388. Hu es dicken up eenen dach
1389. Vremder avontueren ghevallen,
1390. Dan ghi noch - qijite van hem allen -
1391. Met des conincx orlove
1392. Maerghin sciet huten hove."
1393. REynaert seide : "Ghi secht waer.
1394. Nochtan, Grimbeert, comme ic daer,
1395. Onder des conincs ghesinde,
1396. Dat ic binnen den hove vinde,
1397. Es up mi verbolghen al.

1398. Quame ic danen, het ware gheval.
1399. Nochtan dinct mi beter wesen
1400. - Ghenese of ic mach ghenesen -
1401. Dat ic met hu te hove vare
1402. Dan het al verloren ware :
1403. Casteel, kindre ende wijf
1404. Ende daer toe mijns selves lijf.
1405. In mach den coninc niet ontgaen.
1406. Also ghi wilt, so willic gaen.
1407. Hoert," seit hi, "vrauwe Hermelijne,
1408. Ic bevele hu die kindre mine,
1409. Dat ghire wale pleghet nu.
1410. Voer alle dandre bevelic hu
1411. Minen zone Reynaerdine.
1412. Hem staen wel de gaerdeline
1413. In zine muulkine over al.
1414. Ic hope dat hi mi slachten sal.
1415. Hier es Rollel, ende scone dief,
1416. Die hebbic nochtan harde lief,
1417. Ja, als yement sine kindre doet.
1418. Al eist dat ic nu van hier moet,
1419. Ic salt mi nemen arde na
1420. Up dat ic mach, dat ic ontga.
1421. Grimbeert, neve, God moet hu lonen."
1422. Met hoofschen woorden ende met sconen
1423. Nam Reynaert an de sine orlof
1424. Ende ruimte sijns selves hof.
1425. Ay, hoe drouve bleef vrouwe Hermeline
1426. Ende hare cleene welpekine.
1427. DOe Reynaert sciet huut Manpertuus
1428. Ende hi hof liet ende huus
1429. Aldus omberaden staen.
1430. Nu hoert wat Reynaert heeft ghedaen
1431. Teerst dat hi quam an der heyden.
1432. Hi sprac te Grimbeerte ende zeide :
1433. "Grimbert, scone, wel soete neve,
1434. Van zorghen suchtic ende beve.
1435. Lieve neve, ic wille gaen
1436. - Nu hoert mine redene saen -
1437. Te biechten hier te di :
1438. Hier nes ander pape bi.
1439. Hebbic mine biechte ghedaen,
1440. Hoe so die saken sijn vergaen,
1441. Mine ziele sal te claeerre wesen."
1442. Grimbeert andwoerde na desen :
1443. "Oem, wildi te biechten gaen,
1444. So moetti dan verloven saen
1445. Alle diefte ende allen roef,
1446. Of en diet hu niet een loef."
1447. "Dat weetic wel," sprac Reynaert,

1448. "Grimbeert, nu hoert haer waert
1449. Ende vandet mi geraden.
1450. Siet, ic comme hu te ghenaden
1451. Van alle gader minen mesdaden.
1452. Nu hoert, Grimbeert, ende verstaet :
1453. Confiteor pater, mater,
1454. Dat ic den otter ende den cater
1455. Ende alle diere hebbe mesdaen.
1456. Daer af willic mi in biechten dwaen."
1457. Grimbeert sprac : "Oem, walschedi?
1458. Of ghi yet wilt, spreect jeghen mi
1459. In Dietsche, dat ict mach verstaen."
1460. Doe sprac Reynaert : "Ic hebbe mesdaen
1461. Jeghen alle diere die leven.
1462. Bidt gode dat hijt mi moete vergheven.
1463. Ic dede minen oem Brune
1464. Al bloedich maken sine crune.
1465. Tybeert dede ic muse vaen
1466. Daer ickene zeere dede slaen
1467. Tes papen huus, daer hi spranc int net.
1468. Ic hebbe ghedaen groet ongherec
1469. Canticleer ende sine kindre,
1470. Waren si meerre ofte mindre,
1471. Dicken makedicse los.
1472. Dor recht beclaghet hi den vos.
1473. Die coninc en es mi oec niet ontgaen.
1474. Ic hebbe hem toren oec ghedaen
1475. Ende mesprijs der coninghinne,
1476. Datsi spade sullen verwinnen
1477. Also vele eeren van mi.
1478. Oec hebbic, dat segghic di,
1479. Grimbeert, mee liede bedroghen
1480. Dan ic di soude ghesegghen moghen.
1481. Ende Ysengrijn, dat verstaet,
1482. Hietic oem dor baraet.
1483. Ic maectene moonc ter Elmaren,
1484. Daer wi beede begheven waren.
1485. Dat wart hem al te zeere te pinen.
1486. Ic dede hem an die clocke lijnen
1487. Binden beede sine voete.
1488. Dat luden wart hem doe so soete
1489. Dat hijt emmer wilde leeren.
1490. Dat verghinc hem tonneeren,
1491. Want hi luudde so utermaten,
1492. Dat alle die ghinghen bider straten
1493. Ende waren binnen der Elmare,
1494. Waenden dat die duvel ware
1495. Ende liepen daer si luden hoerden.
1496. Eer hi doe conste in corten woerden
1497. Ghespreken : 'Ic wille mi begheven',

1498. Hadsi hem na ghenomen tleven.
1499. Sint dedic hem crune gheven.
1500. Hem maechs ghedincken al zijn leven,
1501. Dat weetic wel over waer.
1502. Ic dede hem af bernen dat haer,
1503. So dat hem die zwaerde cramp.
1504. Sint dedic hem meerren scamp
1505. Up thijs daer icken leerde visschen,
1506. Daer hi mi niet conste ontwisschen.
1507. Hi ontfincker meneghen slach.
1508. Sint leeddickene up eenen dach
1509. Tote des papen van Vimbloys.
1510. In al dat lant van Vermendoys,
1511. So en woende gheen pape riker.
1512. Die selve pape hadde eenen spijker,
1513. Daer menich vet bake in lach.
1514. Des haddic dicken goet ghelach.
1515. Onder dien spijker haddic een gat
1516. Verholenlike ghemaect. In dat,
1517. Daer dedic Ysingrijn in crupen.
1518. Daer vant hi rentvleesch in cupen
1519. Ende baken hanghende vele.
1520. Des vleesch dedi dor sine kele
1521. So vele gheliden utermaten.
1522. Als hi weder huten gate
1523. Waende keeren huter noet,
1524. Hem was dien leeden buuc so groet,
1525. Dat hi beclaghede zijn ghewin.
1526. Daer hi was commen ongherich in,
1527. Ne condi niet commen huut.
1528. Ic liep, ic maecte groet gheluut
1529. Int dorp ende maecte groet gherochte.
1530. Nu hoert wat ic daer toe brochte :
1531. Ic liep aldaer die pape zat
1532. Te ziere taflen ende hat.
1533. Die pape hadde eenen cappoen,
1534. Dat was dat alre beste hoen
1535. Dat men in al dat lant vant.
1536. Hi was ghewent al toter hant.
1537. Dien prandic in minen mont
1538. Voer die tafle daer hi stont,
1539. Al daert die pape toe sach.
1540. Doe riep die pape : 'Nu vant, slach!
1541. Helpe! Wie sach dit wonder nye!
1542. Die vos comt daer ic toe zye
1543. Ende roeft mi in mijns huus.
1544. So helpe mi Sancta Spiritus.
1545. Te wers hem, dat hire quam!
1546. Dat tafel mes hi up nam
1547. Ende stac de tafle datso vloech

1548. Verre boven mi arde hoech
1549. In midden waerde up den vloer.
1550. Hi vloucte zeere ende zwoer
1551. Ende hi riep lude : 'Slach ende va!'
1552. Ende ic voeren ende hi na.
1553. Sijn tafel mes haddi verheven
1554. Ende brochte mi ghedreven
1555. Up Ysingrijn daer hi stont.
1556. Ic hadde dat hoen in minen mont,
1557. Dat arde groet was ende zwaer.
1558. Datso moestic laten daer,
1559. Waest mi leet ofte lief.
1560. Doe riep die pape : 'Ay heere dief,
1561. Ghi moet den roef hier laten!'
1562. Hi riep ende ic ghinc miere straten
1563. Danen, daer ic wesen woude.
1564. Alsoe die pape up heffen soude
1565. Dat hoen, sach hi Ysingrine.
1566. Doe naecte hem eene grote pine.
1567. HI warpene int hoeghe metten messe.
1568. Den pape volchden si zesse,
1569. Die alle met groeten staven quamen.
1570. Ende als si Ysingrijn vernamen,
1571. Doe maecten si een groet gheloot
1572. Ende die ghebuere quamen huut
1573. Ende maecten grote niemare
1574. Manlic andren, dat daer ware
1575. In spapen spijker een wulf ghevaen,
1576. Die hem selven hadde ghevaen
1577. Bi den buke in dat gat.
1578. Als die ghebuere ghevreescheden dat,
1579. Liepen si dat wonder bescauwen.
1580. Aldaer wart Ysingrijn te blauwen,
1581. So dat hem ghinc al hutten spele,
1582. Want hi ontfincker arde vele
1583. Groete slaghe ende groete worpe.
1584. Dus quamen die kindre van den dorpe
1585. Ende verbonden hem die hoghen.
1586. Het stont hem so, hi moest ghedoghen.
1587. So zeere slouch si ende staken,
1588. Dat sine hutten gate traken.
1589. Doe ghedoghedi vele onghevals,
1590. Ende bonden hem an sinen hals
1591. Eenen steen ende lietene gaen
1592. Ende lietene diene honden saen,
1593. Diene ghinghen bassen ende jaghen.
1594. Oec diende men hem met groten slaghen
1595. So langhe dat hi ghelove was.
1596. Doe viel hi neder up dat gras
1597. Of hi ware al steen doot.

1598. Doe was dier kindre bliscap groot.
1599. Ghindre was groete niemare.
1600. Si namene ende leidene up eene bare
1601. Ende droughene met groten ghehuke
1602. Over steene ende over struke.
1603. BUten dien dorpe in eene gracht
1604. Bleef hi ligghende al dien nacht.
1605. Inne weet hoe hi danen voer.
1606. Sint verwervic dat hi mi zwoer
1607. Sine hulde een jaer al omtrent.
1608. Dat dedi up sulc convent
1609. Dat icken soude maken hoenre sat.
1610. Doe leeddickene in eene stat
1611. Daer ic hem dede te verstane,
1612. Dat twee hinnen ende eenen hane
1613. In een groet huus an eere straten
1614. Up eenen aenbalke saten,
1615. Recht teere valdore bi.
1616. Daer dedic Ysingrijn bi mi
1617. Up dat huus clemmen boven.
1618. Ic seide, ic wilde hem gheloven,
1619. Wildi crupen in die valdore,
1620. Dat hire soude vinden vore
1621. Van vetten hoenren sijn ghevouch.
1622. Ter valdore ghinc hi ende louch
1623. Ende croep daer in met vare
1624. Ende began tasten haren thare.
1625. Hi taste ende als hi niet en vant,
1626. Sprac hi : 'Neve, hets hier bewant
1627. Te zorghen, ic ne vinder niet.'
1628. Ic sprac : 'Oem, wats hu ghesciet?
1629. Cruupter een lettelt bet in.
1630. Men moet wel pijnen om ghewin.
1631. Ic hebse wech, diere saten voren.'
1632. Dus so liet hi hem verdoren,
1633. Dat hi die hoenre te verre sochte.
1634. Ic sach dat icken hoenen mochte
1635. Ende hoendene so, dat hi voer
1636. Van daer boven up den vloer
1637. Ende gaf eenen groeten val,
1638. Datsi ontspronghen over al
1639. Die in dien huse sliepen.
1640. Die bi den viere laghen, si riepen,
1641. Daer ware in huus sine wisten wat
1642. Ghevallen voer dat vyuer gat.
1643. Si worden up ende ontstaken lecht.
1644. Doe sine daer saghen echt,
1645. Wart hi ghewont toter doot.
1646. Ic hebben brocht in menegher noot,
1647. Meer dan ic ghesegghen mochte.

1648. Nochtan, al dat ic nye ghewrochte
1649. Jeghen hem, sone roucke ic niet
1650. So zeere, als dat ic verriet
1651. Vrouwe Yswenden, sijn scone wijf,
1652. Die hi liever hadde dan sijns selfs lijf.
1653. God, die moet mi vergheven.
1654. Haer dedic dat mi liever ware bleven
1655. Te doene dant es ghedaen."
1656. Grimbeert sprac : "Of ghi wilt gaen
1657. Claerliken te biechten tote mi
1658. Ende zijn van huwen zonden vry,
1659. So suldi spreken ombedect.
1660. In weet waer waert ghi dit trect."
1661. "Ic hebbe jeghen sijn wijf mesdaen."
1662. "Oem, dat en can ic niet verstaen
1663. Waer ghi dese tale keert."
1664. Reynaert sprac : "Neve Grimbeert,
1665. Ware dat hoofschede groot
1666. Of ic hadde gheseit al bloot :
1667. Ic hebbe gheslapen bi miere moyen?
1668. Ghi zijt mijn maech, hu souts vernoyen
1669. Seidic eeneghe dorperheit.
1670. Grimbeert, nu hebbic hu gheseit
1671. Al dat mi mach ghedincken nu.
1672. Gheeft mi aflaet, dat biddic hu,
1673. Ende settet mi dat hu dinct goet."
1674. Grimbeert was wijs ende vroet
1675. Ende brac een rijs van eere haghe
1676. Ende gaffer mede XL slaghe
1677. Over alle sine mesdaden.
1678. Daer na, in gherechten raden,
1679. Riet hi hem goet te wesene
1680. Ende te wakene ende te lesene
1681. Ende te vastene ende te vierne
1682. Ende te weghe waert te stierne
1683. Alle die hi buten weghe saghe,
1684. Ende hi voert alle sine daghe
1685. Behendelike soude gheneeren.
1686. Hier na so dedi hem verzweeren
1687. Beede roven ende stelen.
1688. Nu moet hi siere sielen pleghen,
1689. Reynaert, bi Grimbeerts rade,
1690. Ende ghinc te hove up ghenade.
1691. NU es die biechte ghedaen.
1692. Die heeren hebben den wech bestaen
1693. Tote des conincs hove waert.
1694. Nu was buter rechter vaert
1695. Dien si te gane hadden begonnen,
1696. Een pryoreit van zwerten nonnen,
1697. Daer meneghe gans ende menich hoen,

1698. Meneghe hinne, menich cappoen
1699. Plaghen te weedene buten muere.
1700. Dit wiste die felle creatuere,
1701. Die onghetrouwe Reynaert,
1702. Ende sprac : "Te ghenen hove waert,
1703. So leghet onse rechte strate."
1704. Met dusdanen barate
1705. Leedde hi Grimbeert bi der scueren,
1706. Daer die hoenre buten muere
1707. Ghinghen weeden haren thare.
1708. Den hoenre wert Reynaert gheware.
1709. Sine oghen begonden omme te ghane.
1710. Buten den andren ghinc een hane
1711. Die arde vet was ende jonc.
1712. Daer na gaf Reynaert eenen spronc
1713. So dat dien hane die plumen stoven.
1714. Grimbeert sprac : "Oem, ghi dinct mi doven!
1715. Onsalich man, wat wildi doen?
1716. Wildi noch om een hoen
1717. In alle die groete zonden slaen
1718. Daer ghi te biechten af zijt ghegaen?
1719. Dat moet hu wel zeere rauwen!"
1720. Reynaert sprac : "Bi rechter trauwen,
1721. Ic hads vergheten, lieve neve.
1722. Bidt Gode dat hijt mi vergheve.
1723. Het ne ghesciet mi nemmermeer."
1724. Doe daden si eenen wederkeer
1725. Over eene smale brugge.
1726. Hoe dicken sach Reynaert achter rugghe
1727. Weder daer die hoenre ghinghen.
1728. Hine conste hem niet bedwinghen,
1729. Hine moeste ziere zeden pleghen.
1730. Al haddemen hem thoeft af gheslegghen,
1731. Het ware ten hoenren waert ghevloghen
1732. Also verre alst hadde ghemoghen.
1733. Grimbeert sach dit ghelaet
1734. Ende seide : "Onreyne vraet,
1735. Dat hu dat hoghe so omme gaet."
1736. Reynaert andwoerde : "Ghi doet quaet
1737. Dat ghi mine herte so versmaet
1738. Ende mine bede dus verstorbeert.
1739. Laet mi doch lesen II pater noster
1740. Der hoenre zielen van den cloester
1741. Ende den gansen te ghenaden,
1742. Die ic dicken hebbe verraden,
1743. Dien desen helegghen nonnen
1744. Met miere lust af hebbe ghewonnen."
1745. Grimbeert balch, ne waer Reynaert
1746. Hadde emmer zine oghen achter waert.
1747. Tes si quamen ter rechter straten,

1748. Doe began hem drouve ghelaten
1749. Ende arde zeere beefde Reynaert.
1750. Daer keerde si te hove waert.
1751. Doe hi began den hove naken,
1752. Daer hi waende seere mesraken.
1753. DOe in sconinx hof was vernomen
1754. Dat Reynaert ware te hove comen
1755. Met Grimbeerde den das,
1756. Ic wane daer niemene ne was
1757. So arem no van so crancken maghen,
1758. Hine ghereedde hem up een claghen.
1759. Dit was al jeghen Reynaerde.
1760. Nochtan dedi als die onvervaerde,
1761. Hoe so hem te moede was.
1762. Ende hi sprac te Grimbeerte den das :
1763. "Leedet ons die hoechste strate."
1764. Reynaerd ghinc in dien ghelate
1765. Ende in also bouden ghebare
1766. Ghelijc of hi sconinx sone ware
1767. Ende hi niet en hadde mesdaen.
1768. Boudeliken ghinc hi staen
1769. Voer Nobele, dien coninc,
1770. Ende sprac : "God, die alle dinc
1771. Gheboet, hi gheve hu, coninc heere,
1772. Langhe bliscap ende eere.
1773. Ic groet hu, coninc, ende hebbe recht.
1774. En hadde nye coninc eenen knecht
1775. So ghetrauwe jeghen hem
1776. Als ic oyt was ende bem.
1777. Dat es dicken worden anschijn.
1778. Nochtan, die sulke die hier zijn,
1779. Soude mi nochtan gherne roven
1780. Huwer hulden, wilde ghi hem gheloven.
1781. Maer neen, ghi niet. God moete hu lonen!
1782. Het ne betaemt niet der cronen,
1783. Datsi den scalken ende den fellen
1784. Te lichte gheloven datsi vertellen.
1785. Nochtan willics Gode claghen
1786. Dier es te vele in onsen daghen
1787. Der scalke die wroughen connen,
1788. Die niet ter rechter hant hebben ghewonnen
1789. Over al in rike hove.
1790. Dien salmen niet gheloven.
1791. Die scalcheit es hem binnen gheboren,
1792. Datsi den goeden lieden doen toren.
1793. Dat wreke God up haer leven
1794. Ende moete hem eewelike gheven
1795. Al sulken loen als si zijn waert."
1796. Die coninc sprac : "O wy, Reynaert!
1797. O wy, Reynaert, onreyne quaet,

1798. Wat condi al scone ghelaet!
1799. Dat en can hu niet ghehelpen een caf.
1800. Nu comt huwes smeekens af.
1801. In werde bi smeekene niet hu vrient.
1802. Hets waer, ghi sout mi hebben ghedient
1803. Van eere saken in den woude,
1804. Daer ghi qualic in hebt ghehouden
1805. Die eede die ic hadde ghezworen."
1806. "O wy, wat hebbic al verloren!"
1807. Sprac Canticleer, die daer stont.
1808. Die coninc sprac : "Hout huwen mont,
1809. Heere Canticleer, nu laet mi spreken,
1810. Laet mi antwoerden sinen treken.
1811. AY, heere dief, Reynaert,
1812. Dat ghi mi lief hebt ende waert,
1813. Dat hebdi sonder huwe pine
1814. Mine boden laten anschine :
1815. Arem man Tybeert, heere Brune,
1816. Die noch bloedich es zijn crune.
1817. Ic ne sal hu niet scelden;
1818. Ic waent hu kele sal ontghelden
1819. Noch heden al up eene wijle."
1820. "Nomine Patrum, Christum filye,"
1821. Sprac Reynaert, "of mijn heere Brune
1822. Noch al bloedich es die crune,
1823. Was hi te blauwen of versproken,
1824. Waer hi goet hi ware ghewroken
1825. Eer hi noint vloe int water.
1826. Bander zijde, Tybeert die cater,
1827. Dien ic herberghede ende ontfinc,
1828. Of hi hute om stelen ghinc
1829. Tes papen sonder minen raet
1830. Ende hem die pape dede quaet,
1831. Bi Gode, soudic dat ontghelden?
1832. So mochtic mijn gheluc wel scelden!
1833. Voert," sprac Reynaert, "coninc, lyoen,
1834. Wien twifelt des, ghine moghet doen
1835. Dat ghi ghebiet over mi?
1836. Hoe groot mine saken zi,
1837. Ghi moghet mi vromen ende scaden.
1838. Wildi mi zieden ofte braden
1839. Ofte hanghen ofte blenden,
1840. Ic ne mach hu niet ontwenden.
1841. Alle diere zijn in hu bedwanc.
1842. Ghi zijt groet ende ic bem cranc.
1843. Mine hulp es cleene ende dhuwe groet.
1844. Bi Gode, al slouchdi mi doot,
1845. Dat ware eene crancke wrake
1846. Recht in dese selve sprake."
1847. DOe spranc up Belin de ram

1848. Ende sine hye, die met hem quam;
1849. Dat was : dame Ha Wy.
1850. Belin sprac : "Ga wy
1851. Alle voert met onser claghen."
1852. Bruun spranc up met sinen maghen
1853. Ende Tybeert, die felle,
1854. Ende Ysingrijn sijn gheselle,
1855. Forcondet dat everzwijn
1856. Ende die raven Tyocelijn,
1857. Pancer die bever, och Bruneel
1858. Dat water var, dat butseel,
1859. Ende dat een coren heere Rosseel,
1860. Die weline, die vrouwe Fine,
1861. Cantecleer ende die kindre zine
1862. Makeden groten vederslach,
1863. Dat foret Cleene Bejach
1864. Liepen alle in dese scare.
1865. Alle dese ghinghen openbare
1866. Voer haren heere den coninc staen
1867. Ende daden Reynaerde vaen.
1868. NU ghinct ghindre up een playdieren.
1869. Nye hoerde man van dieren
1870. So scone tale als nu es hier
1871. Tusschen Reynaerde ende dandre dier
1872. Voert bringhen, diemen brochte daer.
1873. Het ware mi pijnlic ende zwaer,
1874. Daer omme corte ic hu de woort.
1875. Die beste redenen ghinghen daer voort.
1876. Die claghen die de dieren ontbonden,
1877. Proufden si met goeden orconden
1878. Als si sculdich waren te doene.
1879. Die coninc dreef die hoeghe baroene
1880. Te vonnesse van Reynaerts saken.
1881. Doe wijsden si datmen soude maken
1882. Eene galghe, sterc ende vast,
1883. Ende men Reynaerde, den fellen gast,
1884. Daer an hinghe bi ziere kelen.
1885. Nu gaet Reynaerde al huten spele.
1886. DOe Reynaert verordeelt was,
1887. Orlof nam Grimbeert die das
1888. Met Reynaerts naeste maghen :
1889. Sine consten niet verdraghen,
1890. No sine consten niet ghedoghen,
1891. Datmen Reynaerde voer haren oghen
1892. Soude hanghen alse eenen dief.
1893. Nochtan waest hem somen lief.
1894. Die coninc, hi was arde vroet,
1895. Doe hi mercte ende verstoet
1896. Datso menich jonghelinc
1897. Met Grimbeerte huten hove ghinc,

1898. Die Reynaerde na bestoet.
1899. Doe peinsdi in sinen moet :
1900. "Hier mach in loepen andren raet.
1901. Al es Reynaert selve quaet,
1902. Hi hevet meneghen goeden maech."
1903. Doe sprac hi : "Twi sisi traech,
1904. Ysingrijn ende heere Bruun?
1905. Reynaerde es cont menich tuun
1906. Ende hets den avonde bi.
1907. Hier es Reynaert; ontsprint hi,
1908. Comt hi III voete huter noot,
1909. Sinen lust die es so groot
1910. Ende hi weet so meneghen keer,
1911. Hine wert ghevanghen tsjaermeer.
1912. Salmen hanghen, twine doetment dan?
1913. Eer men nu ghereeden can
1914. Eene galghe, so eist nacht."
1915. Ysingrijn was wel bedacht
1916. Ende sprac : "Hier es een galghe bi."
1917. Ende mettien woerde versuchte hi.
1918. DOe sprac die cater, heere Tybeert :
1919. "Heere Ysingrijn, hu es verzeert
1920. Hu herte, in wanconst hu niet.
1921. Nochtan, Reynaert, diet al beriet,
1922. Ende selve mede ghinc
1923. Daermen huwe twee broeders hinc :
1924. Rumen ende Wijde Lancken.
1925. Hets tijt, wildijs hem dancken.
1926. Waerdi goet, het ware ghedaen,
1927. Hine ware noch niet onverdaen."
1928. Ysingrijn sprac tote Tybeert :
1929. "Wat ghi ons al gader leert.
1930. Ne ghebrake ons niet een strop,
1931. Langhe heden wist zijn crop
1932. Wat zijn achter hende mochte wegghen."
1933. Reynaerd, die langhe hadde gheswegghen,
1934. Sprac : "Ghi heeren, cort mine pine.
1935. Tybeert heeft eene vaste lijne,
1936. Die hi bejaghede, an sine kele,
1937. Daer hi vernoys hadde vele
1938. Int huus daer hi den pape beet,
1939. Die voer hem stont al sonder cleet.
1940. Her Ysingrijn, nu maect hu voren
1941. Ende sisi nu daer toe vercoren,
1942. Ende ghi, Brune, dat ghi sult dooden
1943. Reynaert huwen neve, den fellen roden!"
1944. Doe so sprac die coninc saen :
1945. "Doet Tybeerte mede gaen.
1946. Hi mach clemmen, hi mach de lijne
1947. Up dragghen sonder huwe pijn.

1948. Tybeert, gaet voren, ende maect ghereet.
1949. Dat ghi yet let, dats mi leet."
1950. Doe sprac Ysingrijn tote Brune :
1951. "So helpe mi de cloester crune
1952. Die boven up mijn hoeft staet.
1953. In hoerde nye so goeden raet
1954. Alse Reynaert selve ghevet hier.
1955. Hem langhet omme cloester bier.
1956. Nu gaen wi voeren ende bruwen hem."
1957. Bruun sprac : "Neve Tybeert, nem
1958. Die lijne. Du salt mede loepen.
1959. Reynaert, die salt nu becoepen
1960. Mijn scone liere ende dine hoghe.
1961. Ghawi ende hanghene so hoghe
1962. Dats lachter hebben al sine vrient."
1963. "Gha wi, hi heves wel verdient",
1964. Sprac Tybeert ende nam de lijne.
1965. Hine dede nye so lieve pine.
1966. NU waren die drie heeren ghereet.
1967. Dat was die wulf ende Tybeert
1968. Ende der Bruun, die hadde gheleert
1969. Honich stelen te zinen scaden.
1970. Ysingrijn was so beraden,
1971. Eer hi van den hove sciet,
1972. Hine wilde des laten niet,
1973. Hine vermaende nichten ende neven
1974. Ende alle die binnen den hove bleven,
1975. Beede ghebuere ende gaste,
1976. Datsi Reynaerde hilden vaste.
1977. Vrouwe Arsenden, zinen wive,
1978. Beval hi, bi haren live,
1979. Datso stonde bi Reynaerde
1980. Ende soene name bi den baerde
1981. Ende van hem niet ne sciende,
1982. No dor goet, no dor miede,
1983. No dor niet, no dor noet,
1984. No dor zorghe van der doot.
1985. REynaert andwoerde in corten woorden,
1986. Dat alle die daer waren horden :
1987. "Heere Ysingrijn, half ghenade!
1988. Al ware hu lief mijn grote scade
1989. Ende al brincki mi in vernoye,
1990. Ic weet wel, soude mijn moye
1991. Te rechte ghedincken ouder daet,
1992. Sone dade mi nemmermeer quaet.
1993. Maer her Ysingrijn, soete oem,
1994. Ghi neemt huwes neven crancken goem.
1995. Ende heere Brune, ende heere Tybeert,
1996. Dat ghi mi dus hebt onneert!
1997. Ghi drie, ghi hebbet ghedaen al

1998. Datmen mi ontliven sal.
1999. Daer toe hebdi ghemaket,
2000. Datso wie die mi ghenaket,
2001. Sceldet mi dief of hevet leet.
2002. Daer omme moetti, God weet,
2003. Gheonneert werden alle drie,
2004. Ghine haest dat ghescie
2005. Al dat ghi begaert te doene.
2006. Mi es dat herte noch also coene,
2007. Ic dar wel sterven eene waerf.
2008. Ne wart mijn vader doe hi staerf,
2009. Van alle sinen zonden vry?
2010. Gaet, ghereet die galghe, of ghi
2011. Een twint mi langher niet ne spaert,
2012. Of varen moetti inderwaert
2013. Alle huwe voete ende huwe been!"
2014. Doe sprac Ysingrijn : "Ameen."
2015. "Amen," sprac Brune, "ende hinderwaert
2016. Moet hi varen die langher spaert."
2017. Tybeert sprac : "Nu haesten wy."
2018. Ende mettien woerde spronghen zi
2019. Ende liepen voert arde blide
2020. Ende pijnden hem ten strijde
2021. Te springhene over meneghen tuun,
2022. Ysingrijn ende heere Bruun.
2023. Tybeert volchde hem naer,
2024. Hem was die voet een lettelt zwaer
2025. Van der lijnen die hi drouch.
2026. Nochtan was hi rasch ghenouch.
2027. Dat dede hem al die goede wille.
2028. Reynaert stont ende zweech al stille
2029. Ende sach sine viande loepen
2030. Die hem dat strec an waenden cnoepen.
2031. "Maer, het sal bliven," sprac Reynaert,
2032. Die staet ende scauwet daer waert,
2033. Ende si springhen ende si keeren.
2034. Hi peinsde : "Deus, wat joncheeren!
2035. Nu laetse springhen ende loepen.
2036. Levic, si sullent noch becoepen
2037. Hare overdaet ende hare scampye,
2038. Mine ghebreke Reynaerdye.
2039. Nochtanne zijn si mi
2040. Liever verre danne bi,
2041. Die ghene die ic meest ontsach.
2042. Nu willic prouven dat ic mach
2043. Te hove bringhen een baraet
2044. Dat ic voer de dagheraet
2045. In groter zorghen vant te nacht.
2046. Hevet mine lust sulke cracht
2047. Alsic noch hope datso doet,

2048. Al es hi lustich ende vroet,
2049. Ic wane den coninc noch verdoren."
2050. Die coninc dede blasen eenen horen
2051. Ende hiet Reynaerde huut waert leeden.
2052. Reynaert sprac : "Laet teerst ghereeden
2053. Die galghe daer ic an hanghen sal,
2054. Ende daer binnen so salic al
2055. Den volcke mine biechte conden
2056. In verlanessen van minen zonden.
2057. Hets beter dat al tfolc verstaet
2058. Mine diefte ende mine ondaet,
2059. Dan si namaels eeneghen man
2060. Mine overdaet teghen an."
2061. Die coninc sprac : "Nu segghet dan!"
2062. Reynaert stont als een drouve man
2063. Ende sach al omme haren thare.
2064. Daer so sprac hi al openbare :
2065. "Helpe," seit hi, "Dominus!
2066. Nu en es hier niemen in dit huus,
2067. No vrient no viant, ic ne bem
2068. Een deel mesdadich jeghen hem.
2069. Nochtan horet alle, ghi heeren.
2070. Laet wijsen ende leeren
2071. Hoe ic, Reynaert, aermijnc,
2072. Eerst an die boesheit vinc.
2073. In allen tijden spade ende vroe,
2074. Wasic een hovesch kint noch doe.
2075. Doemen mi spaende van der mannen,
2076. Ghinc ic spelen metten lammen
2077. Dor te hoerne dat ghebleet,
2078. So dat ic een verbeet.
2079. Ten eersten lapedic dat bloet :
2080. Het smaecte so wel, het was so goet,
2081. Dat ic dat vleesch mede ontgan.
2082. Daer leerdic leckernie an,
2083. So vele, dat ic ghinc ten gheeten
2084. Int wout daer icse hoerde bleeten.
2085. Daer verbeetic hoekine twee.
2086. So dedic des derdes daghes mee
2087. Ende ic wart boudere ende coene
2088. Ende verbeet haenden ende hoene
2089. Ende gansen daer icse vant.
2090. Doe mi bloedich wert mijn tant,
2091. Was ic so fel ende so wreet,
2092. Dat ic zuver up verbeet
2093. Al dat ic vant ende wat mi dochte
2094. Dat mi bequam ende dat ic vermochte.
2095. Daer na quam ic ende Ysingrine
2096. Te wintre in eenen couden rijme
2097. Bi Besele onder eenen boem.

2098. Hi rekende dat hi ware mijn oem
2099. Ende began eene sibbe tellen.
2100. Al daer worden wi ghesellen.
2101. Dat mach mi te rechte rauwen!
2102. Daer gheloofden wi bi trauwen
2103. Recht gheselschap manlic andren.
2104. Doe begonsten wi te gader wandelen.
2105. Hi stal tgroete ende ic dat cleene.
2106. Dat wi bejaechden, wert ghemeene.
2107. Ende als wi deelen souden doe,
2108. Ic was in hueghen ende vroe,
2109. Mochtic mijn deel hebben half.
2110. Alse Ysingrijn bejaghede een calf
2111. Of eenen weder of eenen ram,
2112. So grongierdi ende maecte hem gram
2113. Ende toechde mi een ghelaet
2114. Datso zuer was ende so quaet,
2115. Dat hi mi daer met van hem verdreef
2116. Ende hem mijn deel al gader bleef.
2117. Nochtan hachtic niet van dien.
2118. So menich waerven hebbic versien,
2119. Alse wi een groete proye lageden
2120. Die ic ende mijn oem bejagheden,
2121. Eenen osse of eenen bake,
2122. Doe ghinc hi sitten met ghemake
2123. Met sinen wive vrouwe Harsenden
2124. Ende met sinen VII kindren.
2125. Sone mochtic cume deene hebben
2126. Van den alre mintsten rebben
2127. Die sine kindre hadden ghecnaghet.
2128. Dus nauwe hebbic mi bejaghet.
2129. Nochtan, dat was mi lettel noot,
2130. Ne waer dat mijn zin so groot
2131. Die lieve drouch te minen oem,
2132. Die mijns nemet crancken goem.
2133. Ic hadde ghewonnen wel tetene,
2134. Coninc, dit doe ic hu te wetene :
2135. Ic hebbe noch selver ende gout
2136. Dat al es in mier ghewout
2137. So vele, dat cume een waghén
2138. Te VII waerven soude ghedraghen!"
2139. ALse die coninc dit verhoerde,
2140. Gaf hi Reynaerde felle andwoerde :
2141. "Reynaert, wanen quam hu die scat?"
2142. Reynaert andwoerde : "Ic segghu dat,
2143. Wijldijt weten also ict weet,
2144. No dor lief no dor leet
2145. Sone salt danne bliven verholen.
2146. Coninc, dien scat was bestolen.
2147. Ne waer hi oec ghestolen niet,

2148. Daer ware die moert bi ghesciet
2149. An hu lijf, in rechter trauwen,
2150. Dat alle huwen vrienden mochte rauwen."
2151. Die coninghinne wart vervaert
2152. Ende sprac : "O wy, lieve Reynaert,
2153. O wy, Reynaert, o wy, o wy,
2154. O wy, Reynaert, wat sechdi?
2155. Ic mane hu bi der selver vaert,
2156. Dat ghi mi ons secht, Reynaert,
2157. Die hu ziele varen sal,
2158. Dat ghi ons secht de waerheit al
2159. Openbare ende brinct voort
2160. Of ghi weet van eenegher moort
2161. Of eenen mordeliken raet
2162. Die jeghen minen heere gaet.
2163. Dat laet hier openbare horen."
2164. Nu hoert hoe Reynaert sal verdoren
2165. Den coninc entie coninghinne
2166. Ende hi bewerven sal met zinne
2167. Des coninx vrienſcap ende sine hulde
2168. Ende hi, buten haerre ſculde,
2169. Brune ende Yſingrijn beede
2170. Up hief in groter onghereede
2171. Ende in veeten ende in ongheval
2172. Jeghen den coninc bringhen ſal.
2173. Die heeren, die nu waren ſo fier
2174. Datsi Reynaerde waenden bier
2175. Te ſinen lachtre hebben ghebrauwen,
2176. Ic wane wel, in rechter trauwen,
2177. Dat hi ſal weder mede blanden
2178. Dien ſi ſullen drincken met ſcanden.
2179. IN eenen ghelate met drouven zinne
2180. Sprac Reynaert : "Edele coninghinne,
2181. Al haddi mi nu niet ghemaent,
2182. Ic bem een die ſterven waent.
2183. In laet niet ligghen up mijn ziele
2184. Ende waert ſo dat mi gheviele,
2185. Mi ſtonder omme in de helle te ſine
2186. Daer die torment es entie pine!
2187. In dien dat die coninc milde
2188. Een gheſtille maken wilde,
2189. Ic soude ſegghen met ghenaden
2190. Hoe jammerlike hi was verraden
2191. Te mordene van zinen lieden.
2192. Nochtan, diet alre meest berieden,
2193. Sijn ſom van minen liefſten maghen,
2194. Die ic noede soude bedraghen,
2195. Ne daet die zorghe van der hellen,
2196. Daermen ſeit dat ſi in quellen
2197. Die hier ſterven ende moort

2198. Weten, sine bringhense voort."
2199. Dien coninc wart die herte zwaer
2200. Ende sprac : "Reynaerd, sechstu mi waer?"
2201. "Waer?" sprac Reynaert, "vraechdi mi des?
2202. Jane, weet ghi wel hoet met mi es?
2203. Ne bewaent niet, edel coninc,
2204. Al bem ic een aermijnc,
2205. Hoe mochtic sulke moert ghetemen?
2206. Waendi dat ic wille nemen
2207. Eeene loghene up mine langhe vaert?
2208. Entrauwen, neen ic!" sprac Reynaert.
2209. Bi der coninghinnen rade,
2210. Die zeere ontsach des sconinx scade,
2211. Gheboet die coninc openbare,
2212. Dat daer niemen so coene en ware
2213. Dat hi een wordekijn yet sprake
2214. Tote dien dat Reynaert met ghemake
2215. Hadde vulseit al sinen wille.
2216. Doe zweghen si alle gader stille.
2217. Die coninc hiet Reynaerde spreken.
2218. Reynaert was van fellen treken,
2219. Hem dochte scone zijn gheval.
2220. Hi sprac : "Nu zwighet over al,
2221. Na dien dat es den coninc lief!
2222. Ic sal hu lesen sonder brief
2223. Die verraderen openbare,
2224. So dat ic niemene en spare
2225. Dien ic te wroughene sculdich bem.
2226. Dies lachter hevet, scaems hem."
2227. NU verneemt alle gader
2228. Hoe Reynaerd sinen erdschen vader
2229. Met verradenessen sal bedrieghen,
2230. Ende eenen van sinen liefsten maghen lieghen,
2231. Dat was Grimberte den das,
2232. Die hem hout van herten was.
2233. Dat dede Reynaert omme dat,
2234. Dat hi wilde datmen te bat
2235. Sinen woerden gheloeven soude
2236. Van sinen vianden, of hi woude
2237. Die verranese tyen an.
2238. Nu hoert hoe hi dies began!
2239. Reynaert sprac : "Wilen teer stonden
2240. Hadde mine heere mijn vader vonden
2241. Des coninx heymeliken scat
2242. In eene verholnen stat.
2243. Die mijn vader hadde vonden
2244. Den scat, wart hi in corten stonden
2245. So overdadich ende so fier,
2246. Dat hi veronweerde alle dier
2247. Die sine ghenote te voren waren.

2248. Hi dede Tyberte den kater varen
2249. In Arttinen, dat wilde lant,
2250. Al daer hi Brunen den beere vant.
2251. Hi ontboet Brune grote Gods houde
2252. Ende hi in Vlaendren commen soude
2253. Ende hi coninc wilde wesen.
2254. Bruun wart vro van desen :
2255. Hi hadt meneghen dach begaert.
2256. Daer maecte hi hem te Vlaendren waert
2257. Ende quam in Waes, int soete lant,
2258. Daer hi minen vader vant.
2259. Mijn vader ontboet Grimbeerte den wysen
2260. Ende Ysingrijn den grijsen,
2261. Tybeert die kater was die vijfste,
2262. Ende quamen teenen dorpe, hiet Hijfte.
2263. Tusschen Hijfte ende Ghend
2264. Hilden si haer paerlement
2265. In eere belokenre nacht.
2266. Daer quamen si bi sduvels cracht
2267. Ende bi sduvels ghewelt
2268. Ende zwoeren daer an twoeste velt
2269. Alle vive des coninx doot.
2270. Nu hoert wonder alle groot!
2271. Watsi noch over een draghen :
2272. Wilde yement van sconincx maghen
2273. Dat weder segghen, mijn vader soude
2274. Met sinen selvere, met zinen goude
2275. So den ghenen steken achtre,
2276. Dat sijs souden hebben lachtre.
2277. Dit weetic ende segghe hu hoe.
2278. EEns morghins, arde vroe,
2279. Gheviel dat mijn neve die das
2280. Van wine een lettelt droncken was
2281. Ende lyet in verholnen rade minen
2282. Wive, miere vrouwen Hermelinen,
2283. Ende al van pointe te pointe seide
2284. Daer si liepen an die heyde.
2285. Mijn wijf es eene vremde vrouwe
2286. Ende gaf Grimberte hare trouwe
2287. Dat verholen bliven soude.
2288. Ten eersten datso quam ten woude
2289. Daer ic was ende so mi vant,
2290. So telde zoet mi te hant,
2291. Ne waer het was al stillekine.
2292. Oec seide zoet bi sulken lijcteequine,
2293. Dat ict kende so waer,
2294. Dat mi alle mine haer
2295. Up waert stonden van groten vare.
2296. Mine herte wart mi openbare
2297. Also caut als een hijs.

2298. Dies zijt seker ende wijs!
2299. Die pude wijlen waren vry
2300. Ende oec so beclaechden hem zij,
2301. Datsi waren sonder bedwanc.
2302. Ende si maecten een ghemanc
2303. Ende so groet ghecray up Gode,
2304. Dat hi hem gave, bi sinen ghebode,
2305. Eenen coninc diese dwonghe.
2306. Dies baden die houde entie jonghe
2307. Met groten ghecraye, met groten ghelude.
2308. God ghehoerde die pude
2309. Teenen tijde van den jare
2310. Ende sende hem den coninc hodevare,
2311. Diese verbeet ende verslanc
2312. In allen landen daer hise vant,
2313. Beede in water ende in velt
2314. Daer hise vant in sine ghewelt.
2315. Hi dede hem emmer onghenade.
2316. Doe claechden si, het was te spade.
2317. Het was te spade, ic secht hu twy :
2318. Sij die voren waren vry,
2319. Sullen sonder wederkeer
2320. Sijn eyghin bliven emmermeer
2321. Ende leven eewelike in vare
2322. Van den coninc hodevare!
2323. Ghi heeren, aerme ende rike,
2324. Ic vruchte oec dies ghelike
2325. Dat nu van hu soude ghevallen.
2326. Doe droughic zorghe voer ons allen.
2327. Dus hebbic ghezorghet voer hu;
2328. Dies dancti mi lettelt nu!
2329. Ic kenne Brunen, valsch ende quaet,
2330. Ende vul van alre overdaet.
2331. Ic peinsde : worde hi onse heere
2332. - Dat ontvruchtic arde zeere -
2333. Dat wi alle waren verloren.
2334. Ic kennen so wel gheboren
2335. Ende soete ende goedertiere
2336. Ende ghenadich allen dieren.
2337. Het dochte mi bi allen dinghen
2338. Eene quade manghelinghe,
2339. Die ons ne mochte comen
2340. Noch theeren noch te vromen.
2341. Hier omme peinsdic ende poghede.
2342. Mine herte grote zorghe ende ghedoghede
2343. Hoe so erghe eene zake,
2344. Datso gheskort worde ende brake
2345. Mijns vaders bosen raet,
2346. Die eenen dorper, eenen vraet,
2347. Coninc ende heere maken waende.

2348. Emmer badic Gode ende maende,
2349. Dat hi den coninc, minen heere,
2350. Behilde sine warelt eere!
2351. Bedi, ic kenne wel dat,
2352. Behilde mijn vader sinen scat,
2353. Si souden wel des raets ghetelen
2354. Onder hem ende sinen ghespelen,
2355. Dat die coninc worde verstoten.
2356. In diepen ghepeinse ende in groten
2357. Was ic dicken, hoe ic dat
2358. Soude vinden waer die scat
2359. Lach die mijn vader hadde vonden.
2360. Ic wachte nauwe tallen stonden
2361. Minen vader ende leide laghen
2362. In meneghen bosch, in meneghe haghén,
2363. Beede in velde ende in woude,
2364. Waer mijn vader, die lusteghe houde,
2365. Henen trac ende henen liep.
2366. Was het droghe, was het diep,
2367. Waest bi nachte, waest bi daghe,
2368. Ic was emmer in die laghe.
2369. Waest bi daghe, waest bi nachte,
2370. Ic was emmer in die wachte.
2371. Up eene stont gheviel daer nare,
2372. Dat ic mi decte met groten vare
2373. Ende lach ghestrect neven dheerde
2374. Ende van den scatte die ic begheerde,
2375. Gherne yewer hadde vernomen.
2376. Doe saghic minen vader comen
2377. Hute eenen hole gheloopen.
2378. Doe began ic ten scatte hopen,
2379. Bi den barate als ic hem sach
2380. Dryven, als ic hu segghen mach.
2381. Want hi huten holle quam,
2382. Sach ic wel ende vernam,
2383. Dat hi omme sach ende merke di
2384. Of hem yemene ware bi.
2385. Ende als hi niemene en sach,
2386. Doe queddi den sconen dach
2387. Ende stoppede dat hol met sande
2388. Ende maectet ghelijc den andren lande.
2389. DAt ic dit sach, ne wiste hi niet.
2390. Doe saghic, eer hi danen sciet,
2391. Dat hi den steert liet mede gaen
2392. Daer sine vore hadde ghestaen
2393. Ende decte sijn spore metter mouden.
2394. Daer leerdic an den vroeden houden
2395. Een lettél meesterlike liste,
2396. Die ic te voren niet ne wiste.
2397. Aldus voer mijn vader danen

2398. Ten dorpe waert, daer die hanen
2399. Ende die vette hinnen waren.
2400. Teerst dat ic mi durste baren,
2401. Spranc ic up ende liep ten hole.
2402. In wilde niet langher zijn in dole
2403. Ende ic gheraecte doe te hant.
2404. Sciere scraefdic up dat zant
2405. Met minen voeten ende croep in.
2406. Al daer vandic groet ghewin.
2407. Daer vandic selver ende goud.
2408. Hier nes niemen nu so houd
2409. Dies nye so vele te gader sach!
2410. Doe ne spaerdic nacht no dach,
2411. Ic en ghinc trecken ende draghen
2412. Sonder karre ende waghen
2413. Over dach ende over nacht
2414. Met al gader miere cracht.
2415. Mi halp mijn wijf, vrouwe Hermeline.
2416. Des dogheden wi grote pine
2417. Eer wi den over groeten scat
2418. Brochten in een ander gat
2419. Daer hi bet lach tonsen ghelaghe.
2420. Wij droughene onder eenen haghe
2421. In een hol verholenlike.
2422. Doe was ic van scatte rike.
2423. NU hoert, watsi hier binnen daden
2424. Dieden coninc hadden verraden.
2425. Brune die beere sendde huut
2426. Verholenlike zijn saluut
2427. Achter lande ende omboet
2428. Alden ghenen rijcheit groet
2429. Die dienen wilden omme tsout.
2430. Hi beloofde hem selver ende gout
2431. Te ghevene met milder hant.
2432. Mijn vader liep in al dat lant
2433. Ende drouch des Brunen baniere.
2434. Hoe lettel wiste hi dat de diere
2435. Te sinen scatte waren gheraect,
2436. Dies hem so quite hadden ghemaect.
2437. En ware die scat niet ontgonnen,
2438. Hi hadder met die stat van Lonnen
2439. Alte gader moghen coepen.
2440. Dus wan hi an zijn omme loepen!
2441. Doe mijn vader al omme ende omme,
2442. Tusschen dier Elve entier Zomme,
2443. Hadde gheloepen al dat lant,
2444. Ende hi meneghen coenen serjant
2445. Hadde ghewonnen met sinen goude
2446. Die hem te hulpen commen soude.
2447. ALse die zomer quame int lant,

2448. Keerde mijn vader daer hi vant
2449. Brune entie ghesellen zine.
2450. Doe teldi die groete pine
2451. Ende die menichfoudeghe zorghe
2452. Die hi voer de hoghe borghe
2453. Int lant van Sassen hadde leden,
2454. Daer die jagheren hadden gheleden
2455. Alle daghe met haren honden,
2456. Die hem vervaerden te meneghen stonden.
2457. Dit telde hi te spele al gader.
2458. Daer na so toghede mijn vader
2459. Brieve die Brunen wel bequamen,
2460. Daer XIIC al bi namen
2461. Sheere Ysingrijns maghe in stonden,
2462. Met scerpen claeuwen, met diepen monden,
2463. Sonder die catren ende die baren
2464. Die alle in Bruuns souden waren,
2465. Ende die vosse metten dassen
2466. Van Doringhen ende van Sassen.
2467. Dese hadden alle ghezworen,
2468. In dien datmen hem te voren
2469. Van XX daghen ghave haer sout,
2470. Si souden Brunen met ghewout
2471. Seker wesen tsinen ghebode.
2472. Dit benam ic al, danct Gode!
2473. DOe mijn vader hadde ghedaen
2474. Sine bodscap, hi soude gaen
2475. Ende scauwen zinen scat.
2476. Ende als hi quam ter selver stat
2477. Daer hine ghelaten hadde te voren,
2478. Was die scat al verloren
2479. Ende sijn hol was up te broken.
2480. Wat holpe vele hier af ghesproken?
2481. Doe mijn vader dat vernam,
2482. Wart hi zeerich ende gram,
2483. Dat hi van torne hem selven hinc.
2484. Dus bleef achter Brunen dinc
2485. Bi miere behendichede al.
2486. Nu meerct hier mijn ongheval :
2487. Heere Ysingrine ende Brune de vraet
2488. Hebben nu den nauwen raet
2489. Metten coninc openbare
2490. Ende arem man Reynaerd es die blare."
2491. DIE coninc entie coninghinne,
2492. Die beede hopen ten ghewinne,
2493. Si leedden Reynaerde buten te rade
2494. Ende baden hem, dat hi wel dade
2495. Ende hi hem wijsde sinen scat
2496. Ende alse Reynaerd horde dat,
2497. Sprac hi : "Soudic hu wijsen mijn goet,

2498. Heere coninc, die mi hanghen doet?
2499. So waer ic huut minen zinne..."
2500. "Neen, Reynaert," sprac die coninghinne,
2501. "Mine heere sal hu laten leven
2502. Ende sal hu vriendelike vergheven
2503. Alle gader sinen evelen moet,
2504. Ende ghi sult voert meer sijn vroet
2505. Ende goet ende ghetrauwe."
2506. Reynaerd sprac : "Dit doe ic, vrouwe,
2507. In dien dat mi de coninc nu
2508. Vaste ghelove hier voer hu
2509. Dat hi mi gheve sine hulde
2510. Ende Bruun alle mine onschulde
2511. Wille vergheven, ende omme dat
2512. So willic hem wijsen den scat,
2513. Den coninc, al daer hi leghet."
2514. Die coninc sprac : "Ic ware ontweghet,
2515. Wildic Reynaerde vele gheloven.
2516. Hem es dat stelen ende dat roven
2517. Ende dat lieghen gheboren int been."
2518. Die coninghinne sprac : "Heere, neen!
2519. Ghi moghet Reynaerde gheloven wel.
2520. Al was hi hier te voren fel,
2521. Hi nes nu niet dat hi was.
2522. Ghi hebt ghehoert hoe hi den das
2523. Ende sinen vader hevet bedreghen
2524. Met morde, die hi wel beteghen
2525. Mochte hebben andren dieren,
2526. Wildi meer zijn argentieren
2527. Ofte fel ofte onghetrauwe."
2528. Doe sprac die coninc : "Gentel vrouwe,
2529. Al waendic dat mi soude scaden,
2530. Eist dat ghijt mi dorret raden,
2531. So willic laten up hu ghenent
2532. Dese vorworde ende dit covent
2533. Up Reynaerts trouwe staen.
2534. Ne waer, ic segghe hem sonder waen :
2535. Doet hi meer eerchede,
2536. Alle die hem ten tienden lede
2537. Sijn belanct, sullent becoepen."
2538. Reynaerd sach den coninc beloepen
2539. Ende wart blide in sinen moet
2540. Ende sprac : "Heere, ic ware onvroet,
2541. Ne gheloofdic hu niet also."
2542. Doe nam die coninc een stro
2543. Ende vergaf Reynaerde al gader
2544. Die wanconst van sinen vader
2545. Ende zijns selves mesdaet toe.
2546. Al was Reynaert blide doe,
2547. Dat en dinct mi gheen wonder wesen.

2548. Jane was hi van der doot ghenesen?
2549. DOe Reynaert quite was ghelaten,
2550. Was hi blide utermaten
2551. Ende sprac : "Coninc, edel heere,
2552. God moete hu loenen al die eere
2553. Die ghi mi doet ende mijn vrouwe.
2554. Ic secht hu wel bi miere trauwe,
2555. Dat ghi mi vele eeren doet,
2556. So groet eere ende so groet goet,
2557. Dat niemen nes onder die zonne
2558. Dien ic also wale jonne
2559. Mijns scats ende miere trauwen
2560. Als ic hu doe ende miere vrouwen."
2561. Reynaert nam een stroe voer hem
2562. Ende sprac : "Heere, coninc, nem.
2563. Hier gheve ic di up den scat
2564. Die wijlen Ermelinc besat."
2565. Die coninc ontfinc dat stroe
2566. Ende dancte Reynaerde zoe
2567. Als quansijs : "Dese maect mi heere."
2568. Reynaerts herte louch so zeere,
2569. Dat ment wel na an hem vernam,
2570. Doe die coninc so gheorsam
2571. Al gader was te sinen wille.
2572. Reynaert sprac : "Heere, zwichet stille.
2573. Merket waer mine redene gaet :
2574. Int oest hende van Vlaendren staet
2575. Een bosch, ende heet Hulster Loe.
2576. Coninc, ghi moghet wesen vroe,
2577. Mochti onthouden dit :
2578. Een borne heet Krieke Pit.
2579. Gaet zuut west niet verre danen.
2580. Heere coninc, ghine dorst niet wanen
2581. Dat ic hu de waerheit yet messe.
2582. Dats een de meeste wilderness
2583. Diemen hevet in eenich rike.
2584. Ic segghe hu oec ghewaerlike,
2585. Dat somwijlen es een half jaer
2586. Dat toten borne commet daer
2587. No weder man no wijf,
2588. No creature die hevet lijf,
2589. Sonder die hule entie scuvuut
2590. Die daer nestelen in dat cruut,
2591. Of eenich ander voghelijn
2592. Dat daer waert gherne wilde zijn
2593. Ende daer hi avontuere lijdet.
2594. Ende daer in leghet mijn scat ghehidelt.
2595. Verstaet wel, ditte es hu nutte :
2596. Die stede heetet Krieke Putte.
2597. Ghi sult daer gaen ende mijn vrouwe.

2598. Ne wetet oec niemene so ghetrauwe
2599. Die ghi sult laten wesen hu bode.
2600. Verstaet mi wel coninc, dor Gode,
2601. Maer gaet daer selve; ende alse ghi
2602. Dien selven putte commet bi,
2603. Ghi sult vinden jonghe baerken.
2604. Heere coninc, dit suldi maerken :
2605. Die alre naest den putte staet,
2606. Coninc, tote dier baerken gaet.
2607. Daer leghet die scat onder begraven.
2608. Daer suldi delven ende scraven
2609. Een lettel mos in deene zijde.
2610. Daer suldi vinden menich ghesmide
2611. Van goude, rijkelijk ende scone.
2612. Daer suldi vinden die crone
2613. Die Ermelijnc die coninc drouch
2614. Ende ander chierheit ghenouch.
2615. Edele steene, guldin waerc,
2616. Men cocht niet omme dusent maerc.
2617. AY coninc, als ghi hebt dat goet,
2618. Hoe dicken suldi peinsen in huwen moet :
2619. 'Ay Reynaert, ghetrauwe vos,
2620. Die hier grouves in dit mos
2621. Desen scat bi dijnre lust,
2622. God gheve di goet waer du best."
2623. Doe andwoerde die coninc saen :
2624. "Reynaert, sal ic die vaert bestaen?
2625. Ghi moet zijn mede in die vaert
2626. Ende ghi moet ons, Reynaert,
2627. Helpen den scat ontdehlen.
2628. Ic ne wanen bi mi selven
2629. Al daer nemmermeer gheraken.
2630. Ic hebbe ghehoort nomen Aken
2631. Ende Parijs. Eist daer yet na?
2632. Ende also als ic versta,
2633. So smeekedi, Reynaert, ende roomt.
2634. Krieke Putte, dat ghi hier noomt,
2635. Wanic es een gheveinsde name."
2636. Dit was Reynaerde ombequame
2637. Ende verbalch hem ende seide : "Ja, ja,
2638. Coninc, ghi zijter also na
2639. Alse van Colne tote meye.
2640. Waendi dat ic hu die Leye
2641. Wille wijsen in die flume Jordane?
2642. Ic sal hu wel toeghen, dat ic wane
2643. Orconde ghenouch al openbare."
2644. Lude riep hi : "Cuwaert, comt hare!
2645. Comet voert coninc, Cuwaert!"
2646. Die diere saghen dese vaert;
2647. Hem allen wonderde wat daer ware.

2648. Cuwaert die ghinc met vare,
2649. Hem wonderde wat die coninc woude.
2650. Reynaert sprac : "Cuwaert, hebdi coude?
2651. Ghi bevet. Zijt blide al sonder vaer
2652. Ende secht minen heere, den coninc, waer.
2653. Dies maent hi hu bi der trauwen
2654. Die ghi zijt sculdich miere vrouwen
2655. Ende die ic den coninc sculdich bem."
2656. Doe sprac Reynaert : "So secht hem.
2657. Weetstu waer Krieke Putte steet?"
2658. Cuwaert sprac : "Of ict weet?
2659. Ja ic, hoe sout wesen soe?
2660. Ne staet hi niet bi Hulst ter loe,
2661. Up dien moer in die wostine?
2662. Ic hebber ghedoghet groete pine
2663. Ende meneghen hongher ende menigh coude
2664. Ende aermoede so menichfoude
2665. Up Krieken Putte so meneghen dach,
2666. Dat ics vergheten niet ne mach.
2667. Hoe mochte ic vergheten dies,
2668. Dat al daer Reynout, de ries,
2669. Die valsche penninghe slouch
2670. Daer hi hem mede bedrouch
2671. Entie ghesellen sine.
2672. Dat was te voren eer ic met Rijne
2673. Mijn gheselschap makede vast,
2674. Die mi ghequijtte meneghen past."
2675. "O wy," sprac Reynaert, "soete Rijn,
2676. Lieve gheselle, scone hondekijn,
2677. Vergave God waerdi nu hier.
2678. Ghi sout toeghen wee desen dier
2679. Met huwen sone Rijne, waers te doene,
2680. Dat ic noint wart so coene,
2681. Dat ic eeneghe saken dede
2682. Daer ic den coninc mochte mede
2683. Te mi waert belghen doen met rechte.
2684. Gaet weder onder ghene knechte,"
2685. Sprac Reynaert, "haestelic, Cuwaert,
2686. Mijn heere de coninc ne heeft thuwaert
2687. Gheene sake te sprekene meer."
2688. Cuwaert dede eenen wederkeer
2689. Ende ghinc van sconincx rade daer.
2690. Reynaert sprac : "Coninc, eist waer
2691. Dat ic seide?" "Reynaert, jaet.
2692. Verghevet mi, ic dede quaet
2693. Dat ic hu mestroude yet.
2694. Reynaert, goede vrient, nu siet
2695. Den raet dat ghi met ons gaet
2696. Ten putte al daer dien burne staet,
2697. Daer die scat leghet begraven onder."

2698. Reynaert sprac : "Ghi secht wonder.
2699. Waendi, in waers arde vro,
2700. Coninc, oft mi stonde also
2701. Dat ic met hu wandelen mochte,
2702. Also als ons beeden dochte,
2703. Ende ghi, heere, waert al sonder zonde.
2704. Neent, het es also ic hu orconde
2705. Ende ict hu segghe, al eist scame.
2706. Doe Ysingrijn in sduvels name
2707. In de ordine ghinc hier te voren
2708. Ende hi te moonke wert bescoren,
2709. Doe ne conste hem de provende niet ghenoughen
2710. Daer VI moonke hem bi bedroughen.
2711. Hi claghede van honghere ende carmede
2712. So zeere dats mi ontfaermede.
2713. Doe hi carmede ende wart traech,
2714. Doe haddics rauwe als een zijn maech
2715. Ende gaf hem raet dat hi ontran.
2716. Daer omme bem ic in spaeus ban.
2717. MAerghin, als die zonne up gaet,
2718. Willic te Roeme om aflaet.
2719. Van Roeme willic over zee;
2720. Danen ne keeric nemmermee
2721. Eer ic so vele hebbe ghedaen,
2722. Coninc, dat ic met hu mach gaen
2723. Thuwer eeren ende thuwer vromen,
2724. Of ic te lande weder come.
2725. Het ware een onscone dinc,
2726. Souddi, heere coninc,
2727. Maken huwe wandelinghe
2728. Met eenen verwatenen ballinghe
2729. Als ic nu bem, God betere mi."
2730. Die coninc sprac : "Reynaert, zidi
2731. Yet langhe verbannen?" Doe sprac Reynaert :
2732. "Ja ic, hets III jaer dat ic wart
2733. Voer den deken Hermanne
2734. In vullen zeinde wart te bannen."
2735. Die coninc sprac : "Reynaert, na dat ghi zijt
2736. Te bannen, men souts mi doen verwijt,
2737. Reynaert, lietic hu met mi wandelen.
2738. Ic sal Cuwaerde ofte eenen andren
2739. Toten scatte doen gaen met mi,
2740. Ende ic rade hu, Reynaert, dat ghi
2741. Niet ne laet, ghine vaert
2742. Dat ghi hu van den banne claert."
2743. "Sone doe ic," sprac Reynaert,
2744. "Ic ga morghin te Rome waert,
2745. Gaet na den wille mijn."
2746. Die coninc sprac : "Ghi dinct mi zijn
2747. Bevaen in arde goeden dinghen.

2748. God jonne hu dat ghijt moet vulbringhen,
2749. Reynaert, alse hu ende mi
2750. Ende ons allen nutte zi."
2751. DOe dese tale was ghedaen,
2752. Doe ghinc Nobel die coninc staen
2753. Up eene hoghe stage van steene,
2754. Daer hi up plach te stane alleene
2755. Als hi sat in zijn hof te dinghe.
2756. Die dieren saten teenen ringhe
2757. Al omme ende omme in dat gras,
2758. Na dien dat elc gheboren was.
2759. Reynaerd stont bi der coninghinne :
2760. "Bidt voer mi, edele vrouwe,
2761. Dat ic hu met lieve weder scauwe."
2762. Soe sprac : "Die Heere, daert al an staet,
2763. Doe hu van zonden vul aflaet."
2764. Die coninc entie coninghinne
2765. Ghinghen met eenen bliden zinne
2766. Voer haer diere aerme ende rike.
2767. Die coninc, die sprac vriendelike :
2768. "Reynaert es hier commen te hove
2769. Ende wille, dies ic Gode love,
2770. Hem betren met al zinen zinnen
2771. Ende mijn vrouwe de coninghinne
2772. Hevet so vele ghebeden voer hem,
2773. Dat ic zijn vrient worden bem
2774. Ende hi versoent es jeghen mi
2775. Ende ic hem hebbe ghegheven vry
2776. Beede lijf ende lede.
2777. Reynaerde ghebiedic vullen vrede.
2778. Anderwaerf ghebiedic hem vrede
2779. Ende derde waerven mede,
2780. Ende ghebiede hu allen, bi huwen live,
2781. Dat ghi Reynaerde ende zinen wive
2782. Ende zinen kindren eere doet,
2783. Waer si commen in hu ghemoet,
2784. Sijt bi nachte, zijt bi daghe.
2785. In wille meer gheene claghe
2786. Van Reynaerts dinghen horen.
2787. Al was hi rouckeloes hier voren,
2788. Hi wille hem betren, ic segghe hu hoe :
2789. Reynaert wille maerghin vroe
2790. Palster ende scerpe ontfaen
2791. Ende wille te Roeme gaen
2792. Ende van Rome danen wille hi over zee
2793. Ende dan commen nemmermee
2794. Eer hi heeft vul aflaet
2795. Van alre zondeliker daet."
2796. DEse tale hevet Cirlin vernomen
2797. Ende vloech danen, dat hi es comen

2798. Ende hi vant die III ghesellen.
2799. Nu hoert wat hi hem sal tellen!
2800. Hi sprac : "Keytive, wat doedi hier?
2801. Reynaert es meester bottelgier
2802. Int hof ende moghende utermaten.
2803. Die coninc heeftene quite ghelaten
2804. Van alle sinen mesdaden
2805. Ende ghi zijt alle III verraden."
2806. Isingrijn began andwoerden
2807. Te Tieceleine met corten woerden :
2808. "Ic wane ghi lieghet, heere raven."
2809. Mettien woerde began hi scaven
2810. Ende Brune die volchde mede.
2811. Si ghinghen recken hare lede
2812. Loepende des coninx waert.
2813. Tybeert bleef zeere vervaert
2814. Ende hi bleef sittende up die galghe.
2815. Hi was van sinen ruwen balghe
2816. In zorghen so groet utermaten,
2817. Dat hi gherne wille laten
2818. Sine oeghe varen over niet
2819. Die hi in spapen scuere liet,
2820. In dien dat hi verzoent ware.
2821. Hine wiste wat doen van vare,
2822. Dan hi ghinc sitten up die micke.
2823. Hi claechde vele ende arde dicke,
2824. Dat hi Reynaerde ye bekinde.
2825. Isingrijn quam met groeten gheninde
2826. Ghedronghen voer de coninghinne
2827. Ende sprac met eenen fellen zinne
2828. Te Reynaert waert so verre,
2829. Dat die coninc wert al erre
2830. Ende hiet Ysingrine vaen
2831. Ende Brune. Alsoe saen
2832. Worden si ghevanghen ende ghebonden.
2833. Ghine saghet nye verwoedde honden
2834. Doen meer lachters dan men hem dede,
2835. Ysingrine ende Brunen mede.
2836. Men voerese als leede gaste.
2837. Men bantse beede daer so vaste,
2838. Datsi binnen eere nacht
2839. Met gheenrande cracht
2840. Een let niet en mochten roeren.
2841. Nu hoert hoe hise voert sal voeren!
2842. REynaert, die hem was te wreet,
2843. Hi dede datmen Brunen sneet
2844. Van sinen rugghe een velspot af,
2845. Datmen hem teere scerpen gaf,
2846. Voets lanc ende voets breed.
2847. Nu ware Reynaert al ghereet,

2848. Haddi IV verssche scoen.
2849. Nu hoert wat hi sal doen,
2850. Hoe hi sal IV scoen ghewinnen!
2851. Hi ruunde toter coninghinnen :
2852. "Vrauwe, ic bem hu peelgrijn.
2853. Hier es mijn oem, Ysingrijn.
2854. Hi hevet IV vaste scoen.
2855. Helpt mi, dat icse an mach doen.
2856. Ic neme hu ziele in mine plecht.
2857. Het es peelgrins recht
2858. Dat hi ghedincket in sine ghebeden
2859. Al tgoet datmen hem noyt dede.
2860. Ghi moghet hu ziele an mi scoyen.
2861. Doet Haersenden, miere moyen,
2862. Gheven twee van haren scoen.
2863. Dit moghedl wel met eeren doen :
2864. So blivet thuus in haer ghemac."
2865. "Gherne," die coninghinne sprac,
2866. "Reynaert, ghine mochtet niet ombeeren,
2867. Ghine hebt scoen : ghi moetet varen
2868. Hutten lande in des Gods ghewout,
2869. Over berghe ende int wout
2870. Ende terden struke ende steene.
2871. Dinen aerbeit wert niet cleene,
2872. Hets dijn noet dattu hebs scoen.
2873. Ic wilre gherne mijn macht toe doen.
2874. Die Ysingrijns waren hu wel ghemicke :
2875. Si zijn so vaste ende so dicke
2876. Die Ysingrijn draghet ende zijn wijf.
2877. Al sout hem gaen an haer lijf,
2878. Elkerlijc moet hu gheven twee scoen
2879. Daer ghi hu vaert mede moet doen."
2880. Dus hevet die valsche peelgrijn
2881. Beworven dat dher Ysingrijn
2882. Al totten knien hevet verloren
2883. Ende beede sine voeten voren
2884. Dat vel al gader totten claeuwen.
2885. Ghine saecht noint voghel braeuwen
2886. Die stilre hilt al sine leden
2887. Dan Ysingrijn de zine dede,
2888. Doemen so jammerlike ontscoyde,
2889. Dat hem dat bloet ten teen af vloyde.
2890. DOe Ysingrijn ontscoyt was,
2891. Moeste gaen ligghen up dat gras
2892. Vrauwe Herswint, die wulfinne,
2893. Met eenen wel drouven zinne
2894. Ende liet haer af doen dat vel
2895. Ende die claeuwen also wel
2896. Bachten van beede haren voeten.
2897. Dese daet dede wel soeten

2898. Reynaerde sinen drouven moet.
2899. Nu hoert wat claghen hi noch doet!
2900. "Moye," seit hi, "moye,
2901. In hoe meneghen vernoye
2902. Hebdi dor minen wille ghewesen?
2903. Dats mi al leet, sonder van desen
2904. Eist mi lief, ic segghe hu twi :
2905. Ghi zijt, des ghelovet mi,
2906. Een die liefste van minen maghen.
2907. Bedi sal ic hu scoen an draghen.
2908. Godweet dats al huwe bate.
2909. Ghi sult an hoghen aflate
2910. Deelen ende an al dat perdoen,
2911. Lieve moye, dat ic in hu scoen
2912. Sal bejaghen over zee."
2913. Vrouwe Herswinden was so wee,
2914. Datso cume mochte spreken :
2915. "Ay Reynaert, God moete mi wreken,
2916. Dat ghi over ons siet huwen wille."
2917. Ysingrijn balch ende zweech stille
2918. Ende zijn gheselle Brune, ne ware
2919. Hem was te moede arde zware.
2920. Si laghen ghebonden ende ghewont.
2921. Hadde oec doe ter selver stont
2922. Tybeert die cater ghewesen daer,
2923. Ic dar wel segghen over waer,
2924. Hi hadde so vele ghedaen te voren,
2925. Hine waers niet bleven sonder toren.
2926. Wat helpt dat ict hu maecte lanc?
2927. Des ander daghes, voer de zonne up ganc,
2928. Dede Reynaert zijn scoen snoeren,
2929. Die Ysingrijns waren te voren
2930. Ende zijns wijfs vrouwe Hersenden,
2931. Ende hadse vaste ghedaen benden
2932. Om zine voeten ende ghinc
2933. Daer hi vant den coninc
2934. Ende zijn wijf die coninghinne.
2935. Hi sprac met eenen soeten zinne :
2936. "Heere, God gheve hu goeden dach,
2937. Ende mier vrouwen, die ic mach
2938. Prijs gheven met rechte.
2939. Nu doet Reynaert gheven huwen knechte
2940. Palster ende scerpe ende laet mi gaen."
2941. Doe dede die coninc haesten saen
2942. Den capelaen, Belin de ram.
2943. Ende als hi bi den coninc quam,
2944. Sprac die coninc : "Hier es
2945. Dese peulgrijn. Leest hem een gheles
2946. Ende ghevet hem scaerpe ende staf."
2947. Belin den coninc andwoerde gaf :

2948. "Heere, in dar des doen niet.
2949. Reynaert hevet selve beghiet
2950. Dat hi es in spaeus ban."
2951. Die coninc sprac : "Belin, wats dan?
2952. MEester Jufroet doet ons verstaen :
2953. Hadde een man alleene ghedaen
2954. Also vele zonden also alle die leven,
2955. Ende wildi aercheit al begheven
2956. Ende te biechten gaen
2957. Ende penitencie daer af ontfaen,
2958. Dat hi over zee wille varen,
2959. Hi mochte hem wel selve claren."
2960. Belin sprac ten coninc echt :
2961. "Ic en doere toe crom no recht
2962. Van gheesteliker dinc altoes,
2963. Ghine wilt mi quiten scadeloes
2964. Jeghen bisscop ende jeghen den deken."
2965. Die coninc sprac : "In VIII weken
2966. Sone wane ic hu bidden so vele.
2967. Oec haddic liever dat huwe kele
2968. Hinghe dan ic hu heden bat."
2969. Ende also Belin hoerde dat,
2970. Dat die coninc balch te hem waert,
2971. Wart Belin so vervaert,
2972. Dat hi beefde van vare
2973. Ende ghinc ghereeden zine autare
2974. Ende began zinghen ende lesen
2975. Al dat hem goet dochte wesen.
2976. DOe Belin die capelaen
2977. Oemoedelike hadde ghedaen
2978. Dat ghetijde van den daghe,
2979. Doe hinc hi an zine craghe
2980. Eene scaerpe van Bruuns velle.
2981. Oec gaf hi den fellen gheselle
2982. Den palster in de hant daer bi,
2983. Te zinen ghevoughe. Doe was hi
2984. Al ghereet te ziere vaert.
2985. Doe sach hi ten coninc waert
2986. Hem liepen die gheveinsde tranen
2987. Neder neven zine granen
2988. Also oft hi jammerlike in sine herte
2989. Van rauwen hadde grote smerte.
2990. Dit was bedi ende anders niet,
2991. Dat hi hem allen die hi daer liet
2992. Niet hadde beraden al sulke pine
2993. Also Brunen ende Ysingrine,
2994. Haddet moghen ghevallen.
2995. Nochtan stont hi ende bat hem allen,
2996. Datsi over hem bidden souden
2997. Also ghetrauwelike als hi woude,

2998. Dat hi over hem allen bade.
2999. Dat orlof nemen dochte hem spade,
3000. Want hi gherne danen ware.
3001. Hi was altoes zeere in vare
3002. Als die hem selven sculdich weet.
3003. Doe sprac die coninc : "Mi es leet,
3004. Reynaert, dat ghi dus haestich zijt."
3005. "Neen, heere, het es tijt!
3006. Men sal gheene weldaet sparen.
3007. Huwen orlof, ic wille varen."
3008. Die coninc sprac : "Gods orlof."
3009. Doe gheboet die coninc al dat hof
3010. Met Reynaerde huut waert te ghane,
3011. Sonder alleene die ghevane.
3012. NU wart Reynaert peelgrijn,
3013. Ende zijn oem Ysingrijn
3014. Ende Brune die ligghen ghebonden
3015. Ende ziec van zeeren wonden.
3016. Mi dinct, ende ic wane des,
3017. Dat niement so onspellic es
3018. Tusschen Pollanen ende Scouden,
3019. Die hem van lachene hadde onthouden,
3020. Die rauwe die hem mochte ghescien,
3021. Hadde hi Reynaerde doe ghesien.
3022. Hoe wonderlic hi henen ghinc,
3023. Ende hoe ghemackelic dat hem hinc
3024. Scaerpe ende palster omme den hals
3025. Ende die scoen als ende als
3026. Die hi drouch an zine been
3027. Ghebonden, so dat hi sceen
3028. Een peelgrijn licht ghenouch.
3029. Reynaerts herte binnen louch,
3030. Dor datsi alle met hem ghinghen
3031. Met so groter zameninghen
3032. Die hem te voren waren wreet.
3033. Doe sprac hi : "Coninc, mi es leet
3034. Dat ghi so verre met mi gaet.
3035. Ic vruchte het mach hu wesen quaet.
3036. Ghi hebt ghevaen II mordenaren.
3037. Ghevalt, datsi hu ontvaren,
3038. Ghi hebt hu te wachtene meer
3039. Dan ghi noint hadt eer.
3040. Blijft ghesont ende laet mi gaen."
3041. Na dese tale ghinc hi staen
3042. Up sine II achterste voeten
3043. Ende maende die diere cleene ende grote,
3044. Datsi alle voer hem baden
3045. Of si alle an sine weldaden
3046. Recht deel nemen wouden.
3047. Si seiden alle datsi souden

3048. Sijns ghedincken in haer ghebede.
3049. Nu hoert voert wat Reynaert dede!
3050. Daer hi van den coninc sciet,
3051. So drouvelic hi hem gheliet,
3052. Dat hem somen zeere ontfaremde.
3053. Cuwaert, den haze, hi becaremde :
3054. "O wy, Cuwaert, sullen wi sceeden?
3055. Of God wilt, ghi sult mi gheleeden,
3056. Ende mijn vrient, Belin de ram.
3057. Ghi twee, ghine daedt mi noint gram.
3058. Ghi moet mi bet voert bringhen.
3059. Ghi zijt van zoeter wandelinghen
3060. Ende onberoupen ende goedertieren
3061. Ende ombeclaghet van allen dieren.
3062. Ghestade es huwer beeder zede,
3063. Als ic doe ten tijden dede
3064. Als ic clusenare was.
3065. Hebdi loveere ende gras,
3066. Ghine doet ne gheenen heesch
3067. Noch om broet no om vleesch
3068. Noch om sonderlinghe spijse."
3069. Met aldus ghedanen prijse
3070. Hevet Reynaert dese II verdoort,
3071. Datsi met hem ghinghen voort
3072. Tote dat hi quam voer zijn huus
3073. Ende voer de porte van Manpertuus.
3074. ALse Reynaert voer de porte quam,
3075. Doe sprac hi : "Belin, neve ram,
3076. Ghi moet alleene buten staen.
3077. Ic moet in mine veste gaen;
3078. Cuaert sal in gaen met mi.
3079. Heere Belin, bidt hem dat hi
3080. Troeste wel vrouwe Hermelinen
3081. Met haren cleenen welpkinen,
3082. Als ic orlof an hem neme."
3083. Belin sprac : "Ic bids heme
3084. Dat hise alleene troeste wale."
3085. Reynaert ghinc met scoenre tale
3086. So smeeken ende losengieren
3087. In so menegher manieren,
3088. Dat hi bi barate brochte
3089. Cuwaerde in sine haghedochte.
3090. ALs si in dat hol quamen,
3091. Cuaert ende Reynaert tsamen,
3092. Doe vonden si vrouwe Hermelinen
3093. Met haren cleenen welpkinen.
3094. Die was in zorghen ende in vare,
3095. Want so waent dat Reynaert ware
3096. Verhanghen ende so vernam
3097. Dat hi weder thuus waert quam

3098. Ende palster ende scerpe drouch.
3099. Dit dochte haer wonders ghenouch.
3100. So was blide ende sprac saen :
3101. "Reynaert, hoe sidi ontgaen?"
3102. "Ic bem worden peelgrijn.
3103. Heere Brune ende heere Ysengrijn
3104. Sijn worden ghisele over mi.
3105. Die coninc hevet, danc hebbe hi,
3106. Cuaerde ghegheven in rechter zoene
3107. Al onsen wille mede te doene.
3108. Die coninc die lyede das,
3109. Dat Cuaert die eerste was
3110. Die ons verriet jeghen hem
3111. Ende bi der trauwen die ic bem
3112. Sculdich hu, vrouwe Hermeline :
3113. Cuaerde naket eene groete pine.
3114. Ic bem up hem met rechte gram!"
3115. Ende also dat Cuaert vernam
3116. Keerdi hem omme ende waende vlien,
3117. Maer dat ne conste hem niet ghescien,
3118. Want Reynaert hadde hem ondergaen
3119. Die porte ende ghegreepene saen
3120. Bi der kelen mordadelike.
3121. Ende Cuaert riep ghenadelike :
3122. "Helpt mi, Belin! Waer sidi?
3123. Dese peelgrijn verbijt mi!"
3124. DAT roupen was sciere ghedaen,
3125. Bedi Reynaert hadde saen
3126. Sine kele ontwee ghebeten.
3127. Doe sprac Reynaert : "Nu gaen wi heten
3128. Desen goeden vetten hase."
3129. Die welpine liepen ten base
3130. Ende ghinghen heten al ghemeene.
3131. Haren rauwe was wel cleene,
3132. Dat Cuaert hadde verloren tlijf.
3133. Ermeline, Reynaerts wijf,
3134. Hat dat vleesch ende dranc dat bloet.
3135. Ay, hoe dicke dancte so goets
3136. Den coninc, die dor sine doghet
3137. Die cleene welpkine hadde verhoghet
3138. So wel met eenen goeden male.
3139. Reynaert sprac : "Hi jans hu wale.
3140. Ic weet wel, moet die coninc leven,
3141. Hi soude ons gherne ghiften gheven
3142. Die hi selve niet ne woude
3143. Hebben om VII maerc van goude."
3144. "Wat ghiften es dat?" sprac Hermeline.
3145. Reynaert sprac : "Hets eene lijne
3146. Ende eene vorst ende twee micken,
3147. Maer maghic, ic sal hem ontscricken

3148. Hopic, eer lijden daghen twee,
3149. Dat ic omme zijn daghen mee
3150. Ne gave dan hi omme tmijn."
3151. Soe sprac : "Reynaert, wat mach dat zijn?"
3152. REynaert sprac : "Vrauwe, ic secht hu :
3153. Ic weet een wildernesse nu
3154. Van langhen haghende ende van heede
3155. Ende die so nes niet onghereede
3156. Van goeden ligghene ende van spijsen.
3157. Daer wonen hoenre ende pertrijzen
3158. Ende menegherande vogheline.
3159. Wildi doen, vrouwe Ermeline,
3160. Dat ghi gaen wilt met mi daer?
3161. Wi moghen daer wonen VII jaer.
3162. Willen wi wandelen onder die scade
3163. Ende hebben daer groete ghenade,
3164. Eer wi worden daer bespriet.
3165. Al seidic meer, in loghe niet."
3166. "AY, Reynaert," sprac vrouwe Hermeline,
3167. "Dit dinct mi wesen eene pine
3168. Die al gader ware verloren.
3169. Nu hebdi dit lant verzworen
3170. In te wonen nemmermee,
3171. Eer ghi comt over zee
3172. Ende hebt palster ende scerpe ontfaen."
3173. Reynaert andwoerde vele saen :
3174. "So meer ghezwoeren, so meer verloren.
3175. Mi seide een goet man hier te voren
3176. In rade dat hi mi riet :
3177. 'Bedi ne gheene trouwe ne diedet niet'.
3178. Al vuldade ic dese vaert,
3179. En holpe mi niet," sprac Reynaert,
3180. "In waers een ey niet te bat;
3181. Ic hebbe den coninc eenen scat
3182. Belovet die mi es onghereet,
3183. Ende als hi des de waerheit weet
3184. Ende hi bi mi es bedroghen,
3185. Dat ic hem al hebbe gheloghen,
3186. So sal hi mi haten vele meere
3187. Dan hi noint dede eere.
3188. Daer bi peinsic in minen moet :
3189. Dat varen es mi also goet
3190. Alsoe dit bliven," sprac Reynaert,
3191. "Ende Godsat hebbe mijn rode baert.
3192. Ghedoe hoe ic ghedoe,
3193. Of mi troestet mee daer toe
3194. No die cater, no die das,
3195. No Bruun, die na mijn oem was,
3196. No dor ghewin, no dor scade,
3197. Dat ic in sconinx ghenade

3198. Ne comme, dat ic leve lancst.
3199. Ic hebbe leden so meneghen anxt."
3200. SO zeere balch die ram Belijn
3201. Dat Cuaert, die gheselle zijn,
3202. In dat hol so langhe merrede.
3203. Hi riep als die hem zeere errede :
3204. "Cuaert, lates den duvel wouden!
3205. Hoe langhe sal hu daer Reynaert houden?
3206. Twine comdi huut ende laet ons gaen?"
3207. Also Reynaert dit hadde verstaen,
3208. Doe ghinc hi hute tote Beline
3209. Ende sprac al stillekine :
3210. "Ay, heere, twi so belghedi?
3211. Al sprac Cuwaert jeghen mi
3212. Ende jeghen ziere moyen,
3213. Waer omme mach hu dus vernoyen?
3214. Cuaert dede mi verstaen,
3215. Ghi moghet wel sachte voeren gaen,
3216. Ne wildi hier niet langher zijn.
3217. Hi moet hier merren een lettelkijn
3218. Met siere moyen Hermelinen
3219. Ende met haren welpkinen,
3220. Die seere weenen ende mesbaren
3221. Om dat ic hem sal ontfaren;"
3222. Belin sprac : "Nu secht mi,
3223. Heere Reynaert, wat hebdi
3224. Cuaerde te leede ghedaen?
3225. Also als ic conste verstaen,
3226. So riep hi arde hulpe up mi."
3227. Reynaert sprac : "Wat sechdi,
3228. Belin? God moete hu beraden.
3229. Ic segghe hu wat wi doe daden.
3230. Doe ic in huus gheganghen quam
3231. Ende Ermeline an mi vernam
3232. Dat ic wilde varen over zee,
3233. Ten eersten wart haer so wee,
3234. Datso langhe in ommacht lach
3235. Ende also Cuaert dat ghesach,
3236. Doe riep hi lude : 'Helet, vry,
3237. Com hare, ende helpt mi
3238. Miere moyen laven, so es in ommacht!"
3239. Doe riep hi met groeter cracht;
3240. Dit waren die woerde ende niet hel."
3241. "En trauwen, ic verstont oec wel
3242. Dat Cuaert dreef groet mesbare.
3243. Ic waende hem yet mesvallen ware."
3244. Reynaert sprac : "Belin, neent niet!
3245. Mi ware leet mesquame hem yet
3246. Minen kindren of minen wive
3247. Dan mijns neven Cuwaerts live."

3248. REynaert sprac : "Vernaemdi yet
3249. Dat mi de coninc ghistren hiet
3250. Voer arde vele hoeghe liede,
3251. Als ic huten lande sciede,
3252. Dat ic hem een paer lettren screve?
3253. Suldijt hem draghen, Belin, neve?
3254. Het es ghescreven ende al ghereet."
3255. Belin sprac : "Ende ic ne weet,
3256. Reynaert, wistic hu ghedichte
3257. Dat ghetrauwe ware, ghi mochtet lichte
3258. Ghebidden dat ict den coninc
3259. Droughe, haddic eeneghe dinc
3260. Daer icse mochte in steken."
3261. Reynaert sprac : "Hu ne sal niet ghebreken.
3262. Eer des coninx lettren hier bleven,
3263. Ic soude hu dese scerpe eer gheven,
3264. Heere Belin, die ic draghe
3265. Ende hanghense an huwe craghe
3266. Ende des conincs lettren daer in.
3267. Ghi sulter af hebben groet ghewin,
3268. Des conincs danc ende groet eere.
3269. Ghi sult den coninc, minen heere,
3270. Harde willecomme zijn."
3271. Dit loofde mijn heere Belijn.
3272. REynaert ghinc in die aghedochte
3273. Ende keerde weder ende brochte
3274. Sinen vrient Beline jeghen
3275. Dat hoeft van Cuaerde ghedreghen
3276. In die scerpe ghesteken,
3277. Ende hinc bi sinen quaden treken
3278. Die scerpe Belin an den hals
3279. Ende beval hem, als ende hals,
3280. Dat hi die lettren niet ne soude
3281. Besien, of hi gherne woude
3282. Den coninc teenen vrienden maken,
3283. Ende seide hem dat die lettren staken
3284. In die scerpe verholenlike,
3285. Ende of hi wesen wilde rike
3286. Ende sinen heere, den coninc, hadde lief,
3287. Dat hi seide, dat desen brief
3288. Bi hem alleene ware ghescreven,
3289. Ende hiera raet toe hadde ghegheven.
3290. Die coninc souts hem weten danc.
3291. Dat hoerde Belin ende spranc
3292. Van der stede daer hi up stoet
3293. Meer dan eenen halven voet,
3294. So blide was hi van der dinc,
3295. Die hem te toerne sint verghinc.
3296. DOe sprac Reynaert : "Belin heere,
3297. Nu weetic wel dat ghi doet eere

3298. Hu selven ende die zijn int hof.
3299. Men saels hu spreken groeten lof
3300. Alsmen weet dat ghi coont dichten
3301. Met sconen woerden ende met lichten,
3302. Alsi dat ics niet ne can.
3303. Men seit dicken hets menich man
3304. Groete eere ghesciet, dat hem God jonste,
3305. Van dinghen die hi lettelt conste."
3306. Hier na sprac Belin : "Reynaert,
3307. Wats hu raet? Wille Cuaert
3308. Met mi weder te hove gaen?"
3309. "Neen hi," sprac Reynaert, "hi sal hu saen
3310. Volghen bi desen selven pade.
3311. Hine hevet noch ne gheene stade.
3312. Nu gaet voren met ghemake.
3313. Ic sal Cuaerde sulke sake
3314. Ontdecken die noch es verholen."
3315. "Reynaert, so blivet Gode volen",
3316. Sprac Belin ende dede hem up de vaert.
3317. Nu hoert wat hi doet, Reynaert!
3318. Hi keerde in sine haghedochte
3319. Ende sprac : "Hier naect ons gherochte,
3320. Bliven wi hier, ende grote pine.
3321. Ghereet hu, vrouwe Hermeline,
3322. Ende mine kindre also al gader.
3323. Volghet mi, ic bem hu vader,
3324. Ende pinen wi ons dat wi ontfaren."
3325. Doene was daer doe gheen langher sparen.
3326. Si daden hem alle up die vaert :
3327. Ermeline ende heere Reynaert
3328. Ende hare jonghe welpkine;
3329. Dese ane vaerden die woestine.
3330. NU hevet Belin die ram
3331. Soe gheloepen, dat hi quam
3332. Te hove een lettelt na middach.
3333. Als die coninc Belin ghesach,
3334. Die de scerpe weder brochte,
3335. Daer Brune die beere so onsochte
3336. Te voren omme was ghedaen,
3337. Doe sprac hi te Belin saen :
3338. "Heere Belin, wanen comedi?
3339. Waer es Reynaert? Hoe comt dat hi
3340. Dese scerpe niet met hem draghet?"
3341. Belin sprac : "Coninc, ic maghet
3342. Hu segghen also ict weet.
3343. Doe Reynaert al was ghereet
3344. Ende hi den casteel rumen soude,
3345. Doe seide hi mi dat hi hu woude
3346. Een paer lettren, coninc vry,
3347. Senden ende doe bat hi mi

3348. Dat icse droughe dor huwe lieve.
3349. Ic seide, meer dan VII brieve
3350. Soudic dor huwen wille draghen.
3351. Doe ne conste Reynaert niet bejaghen
3352. Daer ic de brieve in draghen mochte.
3353. Dese scerpe hi mi brochte
3354. Ende die lettren daer in ghesteken.
3355. Coninc, ghine horet noint spreken
3356. Van betren dichtre dan ic bem.
3357. Dese lettren dichte ic hem,
3358. Gaet mi te goede of te quade.
3359. Dese lettren dichte ic bi minen rade
3360. Aldus ghemaect ende ghescreven."
3361. Doe hiet hem die coninc gheven
3362. Den brief Botsaerde, sinen clerc.
3363. Dat was hi die ant werc
3364. Bet conste dan yement die daer was.
3365. Botsaert plach emmer dat hi las
3366. Die lettren die te hove quamen.
3367. Bruneel ende hi, die namen
3368. Die scerpe van den halse Belijns,
3369. Die bi der dompheit zijns
3370. Hier toe hadde gheseit so verre,
3371. Dat hi snieme sal werden erre.
3372. Die scerpe ontfinc Botsaert, de clerc.
3373. Doe moeste bliken Reynaerts werc.
3374. ALse hi dat hoeft voert trac,
3375. Botsaert, ende sach dat :
3376. "Helpe, wat lettren zijn dit?
3377. Heere coninc, bi miere wit,
3378. Dit es dat hoeft van Cuaerde!
3379. O wach, dat ghi noint Reynaerde,
3380. Coninc, ghetrauwet so verre!"
3381. Doe mochten drouve sien ende erre
3382. Dien coninc entie coninghinne.
3383. Die coninc stont in drouven zinne
3384. Ende slouch zijn hoeft neder.
3385. Over lanc hief hijt weder
3386. Up ende begonste werpen huut
3387. Een dat vreeselicste gheloot
3388. Dat noint van diere ghehoort waert.
3389. Ghene dieren waren vervaert.
3390. Doe spranc voert Syrapeel,
3391. Die lubaert. Hi was een deel
3392. Des coninx maech, hi mocht wel doen.
3393. Hi sprac : "Heere, coninc lyoen,
3394. Twi drijfdi dus groet ongevouch?
3395. Ghi mesliet hu ghenouch,
3396. Al ware de coninghinne doot.
3397. Doet wel ende wijsheit groot

3398. Ende slaect huwen rauwe een deel."
3399. Die coninc sprac : "Heere Sierapeel,
3400. Mi hevet een quaet wicht so verre
3401. Bedroghen, dat ics bem erre,
3402. Ende int strec gheleet bi barate,
3403. Dat ic recht mi selven hate
3404. Ende ic mine eere hebbe verloren.
3405. Die mine vriende waren te voren,
3406. Die stoute heere Brune ende heere Ysingrijn,
3407. Die rovet mi een valsch peelgrijn.
3408. Dat gaet miere herten na so zeere,
3409. Dat het gaen sal an mine eere
3410. Ende an mijn leven, het es recht."
3411. Doe sprac Syrapeel echt :
3412. "Es ghedaen mesdaet, men saelt zoenen.
3413. Men sal den wulf enten beere doen comen
3414. Ende vrouwe Hersenden also wel
3415. Ende betren hem hare mesdaet snel
3416. Ende over haren toren ende over hare pine
3417. Versoenen metten ram Beline,
3418. Na dat hi selve heeft ghelyet
3419. Dat hi Cuaerde verriet.
3420. Ende daer na sullen wi alle loepen
3421. - Hi heeft mesdaen hi moet becoepen -
3422. Na Reynaerde ende sulne vanghen
3423. Ende sullen sine kele hanghen
3424. Sonder vonnesse, hets recht!"
3425. Doe andwoerde die coninc hecht :
3426. "O Wy, heere Syrapeel,
3427. Mochte dit ghescien, so ware een deel
3428. Ghesocht den rauwe die mi slaet."
3429. Syrapeel sprac : "Heere, jaet!
3430. Ic wille gaen maken die zoene."
3431. Doe ghinc Syrapeel die coene,
3432. Daer hi die ghevanghene vant.
3433. Ic wane dat hise teerst ontbant
3434. Ende daer na sprac hi : "Ghi heeren beede,
3435. Ic bringhe hu vrede ende gheleede.
3436. Mine heere de coninc groet hu,
3437. Ende hem berauwet zeere nu
3438. Dat hi jeghen hu heeft mesdaen.
3439. Hi biet hu, wildijt ontfaen,
3440. Wie so blide si ofte gram.
3441. Hi wille hu gheven Belin den ram
3442. Ende alle sheere Belins maghe
3443. Van nu toten domsdaghe,
3444. Eist int velt, eist int wout.
3445. Hebse alle in hu ghewout
3446. Ende ghise ghewilleghelike verbit.
3447. Die coninc ontbiet hu voer al dit,

3448. Dat ghi sonder eeneghe mesdaet
3449. Reynaerde moghet toren ende quaet
3450. Doen ende alle zine maghen,
3451. Waer so ghise moghet belaghen.
3452. Dese twee groete vreden
3453. Wille hu die coninc gheven heden
3454. Te vryen leene eewelike.
3455. Ende hier binnen wilt die coninc rike,
3456. Dat ghi hem zweert vaste hulde.
3457. Hine wille oec bi sinen sculde
3458. Nemmermeer jeghen hu mesdoen.
3459. Dit biedt hu de coninc lyoen.
3460. Dit neemt ende leeft met ghenaden,
3461. Bi Gode, ic dart hu wel raden."
3462. Isingrijn sprac toten beere :
3463. "Wat sechdire toe, Brune heere?"
3464. Brune sprac : "Ic hebbe liever in de rijseren
3465. Dan hier te ligghene int ysere.
3466. Laet ons toten coninc gaen
3467. Ende sinen pays daer ontfaen."
3468. Met Syrapeel datsi ghinghen
3469. Ende maecten pays van allen dinghen.